

სათეატრო სალიტერატ. ჟურნალი

|| ფასი 25 კპკ. ||

დეკემბრის 21

|| 1924 წ. № 19 (22) ||

ჩ ვ ე ნ ი

კ ი ნ ო

დ. კიფიანი.

ნატა ვაჩნაძე.

კ. მიქაბერიძე.

შინაარსი:

- მეთაური—ხელოვნება ხალხისთვის.
- მარმარელი—ეროვნული თეატრ-სათვის.
- იხ. ვარჯაშვილი—საქმე, რომელიც უნდა მოგვარდეს (წერილი მეორე).
- დ. კორდელი—მარადი ტყე.
- ხანი—გლეხთა კომიტეტები და მოძრაი კინო.
- გ. ა.—ციხელი—გამეფებაში კ. კოსტენკოსი.
- ს. მაჭა. არიანი—რა უკირს კახეთს?
- ქართველ მოღვაწეთა ლექსიკონი—უ. მკელაძე.
- ფ. რუშაველი—პროლეტარების სამშობლო.
- არნო ონელი—შემოდგომა სოფელში.
- კაიუს პელი—ლეილა.
- ლიდია მკვრილიძე—გურია.
- იოსებ იმედაშვილი—ძეგუ ლოლუა და მისი უკანასკნელი ოცნება.

- ძეგუ ლოლუა—მოხსენება კონფერენციის მოწვევისათვის ხალხურ სიმღერათა შესაკრებად.
- გ. ნ.—ქართული აკადემიური დრამა.
- კ. ლორთქიფანიძე—პროლეტარული წითელი თეატრი.
- იოსებ არამათელი—ჯანსაღი სიმღერა.
- ს.—ო.—კინო: ახალი კინო-სურათი.
- შ. ზ.—დაბ.-სკოლის მოლაუწენი: მ. ჯაფარიძე.
- ი.—ჩუმი მუშაკი: მათე იანქოშვილი.
- სად რა ქეთდება ვინ რას აპოშვას:
- კენტავრი—ახალგაზრდა მუსკოსთა საზოგადოებაში.
- გერცელ ბაზოვი—კულტურული მუშაობა საქართველოს ცხრაველთა შორის.
- შ.—პლენარის კლუბი.
- იუპოკრისტული განყოფილება:
- ნიორს—ქასართობი: კ. თხვა პასუხი ხათეატრო მიმობილება.

მიიღება ხელის მოწერა 1925 წლის

სამხატვრო-სათეატრო-სახელოვნო სურათებიან ჟურნალი

„თეატრი და ცხოვრება“-ზე

1910 წ.

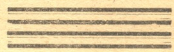
XV წელიწადი გამოცემისა XV

1925 წ.

სარედაქციო კოლეჯის პასუხისმგებლობით და

საუბეთესო თანამშრომელთა მონაწილეობით

იუპოკრისტულ განყოფილებით

„თეატრი და ცხოვრება“ ხ წლიური ხელისმომწერი მიიღვან: ყოველკვირა ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“-ს, სულ 52 № ს წლის განმავლობაში, ხოლო ყოველ სა თვეში ერთჯერ უფასო პრემიას წელიწადში ოთხ წიგნს „ცხოვრების სარკე“ რომელშიაც დაბეჭდილი იქნება ხარეპერტუარო კლასიკური და თანამედროვე რჩეული პიესები.

ვიხაც მსურს მომავალ 1925 წ. განმავლობაში ჟურ. „თეატრი და ცხოვრება“ და პრემია „ცხოვრების სარკე“ მიიღოს, იანერის გახსლამდე უნდა მოაწეროს ხელი, რათა ვიცოდეთ რამდენი წიგნი გამოვკეთ, —საპრემიო კრებული მხოლოდ ხელისმომწერთათვის და ბეჭდება:

„ცხოვრების სარკე“ ცალკე გასასყიდათ არ გამოვს.

„თეატრი და ცხოვრება“ გავხანით, ოთხივე დამატებით, ეღირება წლიურად—10 მან, ხელის მოსაწერი ფულის შემოტანა ნაწილ ნაწილად შეიძლება: ხელის მოწერის დრ-ს—3 მ., აპოლის 1-ისთვის—2 მ., მკათათვის 1-სთვის 2 მან, ოქტომბრისთვის 1-ისთვის—3 მან, თითო № 25 კ. ხელის მოწერა მიიღება რედქციასში (ტფილისი, სასახლის ქ. № 5, მეორე სართული, —შესვავილი—ძველა ქართული თეატრის (ქართული კლუბის) მხრივ, ფოსტით; ტფილისი, სასახლის ქ. № 5, რედ. „თეატრი და ცხოვრება“-ისთვის იმედაშვილს. რედაქცია ღიაა: დილით 9—3 ს, ნაშუადღევს 5—7 ს.

პასუხისმგებელი ხელმძღვანელი: ხარედაქცია კოლეჯია.

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი.

1910—1924

წელიწადი XIV

№ 19 (22)

შაბათი 25 ქ. წიგნ.

„თეატრი და სემპრემა“
 ყოველგვარი სურათებისა
 ეურნალი.
 რედაქციის მისამართი: ყოფ. ქარ-
 თული თეატრი—სასახლის ქ. № 5,
 „ახალ კლუბი“-ს ეზოში.
 ფოსტით: ტფილისი, რედაქციის
 „ოპერტი და გზავრებმა“,
 იოსებ იმედაშვილი.

თეატრი, პოეზია, მუსიკა, მხატვრობა, მანდაჰემა, საზოგადოებრივი სემპრემა.

დაარსდა 1910 წ.

დეკემბერი 21

გამოცემა 1924 წ.

ხელოვნება ხალხისათვის

ჩვენი ხალხი რომ უძველეს დროიდანვე ხელოვნების მოტრფიალეა, თვით ბუნებით ხელოვანი—ამის მტკიცება აღარ უნდა.

მოვიგონოთ თუნდა ის გარემოება, რომ ჩვენს დაბა-სოფლებში, სხვათა შორის, ხელოვნების ერთ დიდ დარგთაგანს თეატრს საძირკველი ჯერ კიდევ 50 წლ. წინად ჩაეყარა, ხოლო ტფილისში 30 წ. წინად თვით მუშა-ხელოსანმა სცენისმოყვარეებმა საკუთარის ძალღონით შექმნეს ნამდვილი ხალხური თეატრი.

უკანასკნელ ხანებში სხვადასხვა სათეატრო მხარეთულებს-კი ვაგვიჩნდა.

ამუშავდენ მუშათა დასები.

ტფილისის სახალხო სახლში შეიქმნა წითელი თეატრი. ეს დიდი მოვლენაა ჩვენს სათეატრო ცხოვრებაში. ამისთვის საჭირო თანხაც იხარჯება, მაგრამ აქ ჯერ კიდევ საქმე ისე ვერაა, როგორც ჩვენის მშრომელი ხალხის—პროლეტარიატის სულსა და გულს ეთვისება.

მიზანი, დანიშნულება ამ თეატრისა დიდია, ხოლო სამოქმედო გეზი ჯერ კიდევ გასარკვევი.

მოიკოვლებენ განაპირა უბნის თეატრებიც. მით უმეტეს სოფლის.

ყველა ამას ბეჯითი ყურადღება უნდა მიექცეს, შეიქმნეს ნამდვილი ხალხურ-მშობლიური, საკუთარი ყოფა-ცხოვრების და ავსარგის ამსახველი რეპერტუარი, ქეშპირიტ ხელოვნათა დასი, რომელიც თვისის შინაარსით და გარეგნულის სახით ამ თეატრებში მაყურებელს ხელოვნების უმაღლეს წყაროს—მშვენიერებას, სიყვარულს, ზეადრატებას, უბიწო განცდას აზიარებს.

ჩვენი დროის მოწოდებაა — ყოველივე მშრომელი ხალხისათვის, მაშასადამე, ხელოვნებაც ხალხისთვის!

ხალხურ ხელოვნებად * ხდება კინოც. მოკლე დროის განმავლობაში ჩვენმა კინო-მრეწველობამ არა თუ რუსეთს, უცხოეთსაც უწია; შინ ხომ, შედარებით, სისწაულებს ჰქმნის და ერთ სამრეწველო დარგად გარდაიქცა.

ერთი ასეთივე დარგთაგანია გრამოფონის ფირფიტების ქარხნის მოწყობა და ნოტის გამოცემლობა. გარდა იმისა, რომ ხალხურ ხმათა შესაკრებ — გადმოსაცემად ჩვენშივე დაემაზადებთ მასალას, მრეწველობის ერთ დარგს გავაჩენთ, — უფრო გავიადვილებთ ბევრი ისეთი რამის გადაღება (მღერა-მეტყველების დარგში), რაც ახლა საუკუნოდ ჰქრება. რუსეთში გრამოფონის ფირფიტებზე აღბეჭდილი ჰქონიათ ლენინის სიტყვებიც, ნუ თუ ჩვენს მომავალ თაობას აწყენდა, რომ ჩვენი ბელადების, გამოჩენილ მოღვაწეთა ხმა-ნათლმარაკეთი აღგებებულან? ასევე ნოტის საგამომცემლო საქმეც: ჩვენი მუსიკა უკვე აღორძინების გზაზეა, მუსიკალური ნაწარმოებნი გროვდება და საჭიროა მათი სასწრაფო გამოცემა, რაიც ჩვენს სამუსიკო დარგის წინსვლას ხელს შეუწყობს და ჩვენს მეცნიერულად დამუშავებულ ჰანგებს, სიმღერის თვითმშობლებსაც უცხოეთისკენ გზას გაუხსნის ..

ერთიც და მეორეც ხელოვნების ამ სხვადასხვა შტოს ხალხს დაუხლოვებს!..

ტფილისში ამჟამად * გამართულია იშვიათი გამოფენა: ქართულ მხატვრობის გამოფენა.

როგორც უკვე აღნიშნული გვექონდა, აქ გამოსულია ორმოცამდე ქართველი მხატვარი და მოქანდაკე, ნახატი და ქანდაკი — ორასამდეა.

ყურადღებას იპყრობს ხატვის ნიორი ყვიდა: აქ შეხედვით სხვადასხვა სკოლას, ფერს და სხ. და ყოველივე ეს ნაყოფია რაღაც ერთი ათეული წლის.

როგორც შევიტყუთ, გამოფენა დღეს იხურება: მშობლიურ ხელოვნების ყველა მოყვარულის ვალია ამ ნამუშაოების ერთხელ მაინც დაპყროს თვალი: და ჩვენ ვაწამს, იგი მალდობრივ გულთით ქართველ ახალგაზრდა ხელოვანთ ვაჟს შესძახებს და წარმატებას უსურვებს!

პროვზული თეატრისათვის

I.

თეატრი მხოლოდ მაშინ ასრულებს თავის დიდს და ნიშნულებს, მხოლოდ მაშინ თეატრობს, ამ სიტყვის ჟღერის მნიშვნელობით, როდესაც ის შეიხეულეზულია ხალხის კოლექტიურ ცხოვრებასა და მის მოთხოვნებზე ლობასთან, როდესაც ის ექაოვება ერის ინტრიგულ შეგნებას და მის თანამედროვე პროვზულ ფსიქოლოგას.

სიტყვის ინტრიგულს განზრახ ვეღებ ხ სს და ვამბობ, რომ თეატრი, როგორც ადამიანი უპეროდ, ისე ვერ ცოცხლებს ამ ისტორიული შეგნების და პროვზული ფსიქოლოგის გარეშე თეატრს უშუაგუნება წარსულის განცდა ახასილებს უამისოდ არაა თეატრი. ყოველ ხ სს-ს და ყოველ ეპოქაში თეატრის ისტორია ყოველის შეგრძობით, თავდადასავალის წარმოგვნიით იწყება და ვითარდება. ეს ქვაკუთხედა თანამედროვე თეატრის არსებობასა. აქ მოცეულია მთავარი ნასკედი, რომელსაც მრავალნაირი ხეიული ერთვის.

ეს დებულება არავითარ შემთხვევაში არ ეწინააღმდეგება ახალ ლტოლულობას, მუშეოდ ცვალებადობას. პირქით, სწორედ და მხოლოდ ამ დებულების ვაშლით შეიძლება ყოველივე ახალის და გონიერულის განსახეერება და გამარჯვება ხალხის ისტორიულ სწამდვილში. ეოლოგიის და გარდაქმნის კანონთა მოქმედების ძალა აქ ფეუჟს.

ძიებაო. რაღა თქმა უნდა ძიება, ძიება მარადიული მგარამ ერთის პირობას: ეს ძიება არ უნდა იყოს უპირნიცობა, უწინაარსო, ჟთავებოლო, რასაც უყუთეს შემთხვევაში მოსდეს—bruit pour une omelette

თეატრს ისეთივე დამოკიდებულება აქვს ისტორიასთან, როგორც პოეზიას და ისეთსავე მჭეფავე მაცოცხლებელ ძალას ლტულობას მისგან, როგორც პოეზია. თეატრი დეიქვია, სეულბეა. თუ მასში არ თრთის ხალხის სულსკეივება, თუ მასში არ იშის საუკუნის მაგისკემა, თუ მასში არ ისახება ერის „დღეშილი მსიხევა“ თეატრი ხალხისათვის არის და არა ხალხი თეატრისათვის. თეატრი თეატრისათვის ისე შეუქმნებელია, როგორც ხელოვნება ხელოვნებისათვის.

თეატრმა მასუბრებელთა ყურადღება უნდა დაატყუევოს: მან უნდა დაინტერესოს, დაიპყროს და აათორილოს ისინი. ეს თავიდათავა სტინიური ხელოვნებისათვის. მგარამ საქმეც ისაა, რით მიიზიდვთ მაყურებელთა სულსა და გულს, როგორ დაატყუევებთ და შეპყრობთ მათ ყურადღებასა და სოლისწარფვის, რა შინაარსით და ფორმით გამოიწევით მათ დინარესებას, რით შექმნით იმ ღვთაებრივ თრთოლას, რომელიც უნდა ასულდგმულებდეს ნაადრულ თეატრს!

ამბობენ: ღოვე დღევგასთვის (როგორც დღევანდელი) საქმე რისი იყო „ოთხი ბოძი, ოთხი ფიქარი, ორი მსაფოზს და ერთი გულისტქმაო“. მგარამ მას ეს „გულისტქმა“ თავისი ერის ისტორიული და თანამედროვე ცხოვრების სიღრმედან ამოჰქინდა და თავის მრავალრიცხოვან პესებში „ხალხურ სუზს“ ხატვდა სწორუპობათ. ამიტომ მოიპოვა მან ისპანიის ნაციონალური ვენოისის უყუდავი სახელი.

ბევრჯერ გვსმენია: თანამედროვე თეატრი უნდა მოისპოს, რომ იშვას ახალი, მშვენიერების და სხუთეატრიო. ვაუტებობის ათვიდან ასაცილებლათ ვიქიხით: პირველად, რომელი თანამედროვე თეატრი უნდა მოისპოს და რომელი ახალი უნდა იშვას, მეორედ,—როგორ არის წარმოდგენილი თეთი თუ მოსპობა თანამედროვე თეატრის და შობა ახალი თეატრის. აქ ხომ ეგოლიუკია არაა ნაუტლისხმევი, რომელიც ჰერანდენტული ყოველ თანამედროვეს ახლებს და ყოველ ახალს თანამედროვეებს. მესამედ,—რომელი თავის სახელის გამამართლებელი თანამედროვე თეატრია, რომ „მშვენიერებას“ არ ენახებუტება,—რა თქმა უნდა თავისებურათ,—და ვინ არის იმ-ს თავდები, რომ „ახალს“ მიერ გ-მეკეტელი და განზრახული „მშვენიერება“ ნაადრული და ერთადერთი იქნება. ზმისტორიული მშვენიერების კატეგორია არ არსებობს. თანამედროვე თეატრი და საზოგადოთ ხელოვნება უნდა განვიხილოთ დინამიური და ისტორიული თვალსაზრისით. ეს ერთადერთი საიმეო დასაყრდნობია.

ვინც რევილიუციით ცდილობს გაამართლოს ყოველგვარი თეატრალური აბლაბუდა, ის უნდა მიხედეს, რომ ხალხური, მით უფო პროლეტარული რევილიუკია ვერასოდეს ვერ შეიწნარებას საზოგადოებისთვის „მთუ-დომილს“, გაუგებარს, „როგორც ხელოვნებას“. ისიც უნდა ვიცოდეთ, რომ რევილიუკია ხელოვნებაში იმ გეგარად არ ხდება, როგორც პოლიტიკურ სფეროში. აქ „რევილიუკია“ ყოველთვის ევილიუციურია.

ლუნაჩარსკ მ უკ ნასკნელი გამოვლებით უდიდესი ღეაწლი დასდო რუსეთის თეატრალურ კულტურას და საზოგადოთ რუსეთის ხელოვნებას. მან აეტრინეტრულიათ და დაუბრედებლად სიქვა და დასწერა: უნდა „დაუბრუნდეთ რეალ-სტერს, სოციალ ფსიქოლოგურ, სოციალურ-მინაარსინ თეატრს,—თეატრს, რომელიც აქვს ამ ხასილავის შესაფერი გამოთქმულობის ტენხნია“. ეს შინაგანი ხმაა თითონ რუსული კულტურის. ვფიქრობთ, ეს ხმა უბრალო ღდაღდასის არ დაჩრება.

საყურადღებო ის არის, რომ ლუნაჩარსკე ასეთ სოციალურ-სიქოლოგიურ რეალისტურ თეატრად თელის მოსკოვის მცირე თეატრს, იუგინ-სუმბათაიშვილის თეატრს, რომელსაც რ. მოდენინით უქან დაბრუნებით, რაონდენინით წინასკელით, სტებეშ უფოო შეუძლია მართლა სინეტიტრუად გააერთიანოს დიდებული წარსულის დიდებული მონაპოვარი და მომავლის ძახლი და სრულიად განსაკუთრებული ადგილი დიკავოს რუსულ და მასთან ერთად მსოფლიო თეატრალურ ოჯახში“. ეს თანამედროვე თეატრის სინეტიტური პროგნოზაა, რომელსაც ეკუთვნის გული და მისი მომავალი, როგორც რუსეთში—ისე ჩვენში.

განვიხილოთ მოკლედ და საზოგადო თვალსაზრისით ქართველი თეატრის ვითარება.

მარმარელი.

საგამ, რომელიც დაუზომებელი უნდა მოგვარდეს

II

პირველ წერილში ჩვენ ვთქვით, რომ ხალხის კულტურული განვითარებასა და წინსვლისათვის, სკოლის გარდა, აუცილებლად საჭიროა სხვა ისეთი დაწესებულება, რომლის საშუალებითაც ხალხი დაუახლოვდება მეცნიერებასა და ხელოვნებას.

მეცნიერება და ხელოვნება უნდა დაედგას საფუძვლად ახალი ზნეობისა და საზოგადოებრივი ურთიერთობის შექმნას. ერის კულტურისწინაშე ნიშანია გონებრივი განვითარება, ადამიანის პიროვნების პატივისცემა და მოვალეობის შეგრება, ანუ, უკეთ რომ ვთქვათ, მაღალი ზნეობა, ეთიკა.

ზენიციურობა და ადამიანის პიროვნების აბრუნად ავღება უსათუოდ ნიშანია ერის უკულტურობისა, ან გადაგვიარეთ ისა.

მარჯოდენ წერა-კითხვის ცოდნა არ არის საკმარისი ადამიანის კულტურობისათვის.

ძალიან ხშირია ჩვენს ცხოვრებაში იმის მავალითი, რომ ბევრი წერა-კითხვის მცოდნე, „განათლებული“ ადამიანი ნამდვილად ბიროკრატული, უზნეო ავანტი, ხოლო ბევრია „უსწავლელი“ მშრომელი ადამიანი პატიოსანი, ზნეობიანი, გამარჯული და დიდი მცოდნე.

ადამიანის ცხოვრებას სიდუბჭიერ და უბედურება არ ემორჩილება მანამდის, სანამ ყოველი წევრი საზოგადოებასა და იქნება გონებრივად განათლებული და ზნეობრივად ამაღლებული, სანამ საზოგადოების არსებობის პირობათ არ იქნება ყოველი ადამიანისაგან თავისთვის სავალდებულო მჩნიეული ადამიანის პიროვნებას პატივისცემა, თანასწორუფლებანიობა, მშობა და მზიევისის

სიყვარული. ამ საფუძველზე ნებაყოფლობით აშენებული საზოგადოებრივობა არის კაცობრიობის იდეალი.

კაცთა მოღვაწის მოწინავე ნაწილი, მისი გენიოსების სახით, უსოვარი დროიდან, იღვწოდა ამ იდეალისათვის, იტანჯებოდა, ეწამებოდა და ჯვარს ეცმოდა.

მაგრამ მიზანია მიუღწევრია დღესაც—ევროპული საზღვარეული ცივილიზაციის დროს, ცეცელინების და რადიოს ხანაში.

დღენი მოძღვარი და რელიგიის დამაარსებელი ამავე მიზანს ენახებოდნენ.

მაგრამ მათ საშუალებათ ჰქონდათ არა მეცნიერული განათლება ადამიანისა, სწავლა და გაგება ბუნების და სამყაროს სიღრმეობისა, არამედ ფეოდალური, დემოკრატის მარჯი, კაცობრიობის ესმოდა მოწოდება ნიჭიანისა, სწავლა მოწოდება ამ ქვეყნად ტანჯული ადამიანი ნეტარებას, ხელო, მეორეს მხრით, დიდი მოძღვარი აწავლებდა ხ ხლს: „მეტარ არიან გალახანი სულითა, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცთაო“.

ტანჯულმა კაცობრიობამ გაიღმერთა მოძღვარი, იტვირთა ჯვარი მათთვის და გაჰყვა მთ, რადე იწამა, რომ ამ გზით მიადგებოდა ბედნიერების სასუფეველს. ეს გადემოება უტყუარი მაჩვენებელია იმ უსახელო ლტოლვისა ბედნიერებისა და ნეტარებისსკენ, რომელიც ყოველ ადამიანშია.

ამ გზით ბედნიერების მიწვითა და ამ ქვეყნად საშობისის შექმნა შეუძლებელი აღმოჩნდა და სარწმუნოებამ დაჰკარგა თავისი გველია, აღარავის სჯერა, რომ რელიგიის საშუალებით, ვარაუგე კულტურულად განვითარებისა, შეძლებულია მოწინავეება კაცობრიობის საზოგადოებრივი ცხოვრებისა.

მანამდის თუ ეყლისისა იყავა ხალხის აგი და კარგი, მისი სული და გული, მისი აზრი და გონება, თუ გელოდა წარმოდგენდა იმ წრეს და იდეოს, სადაც

გარდაი ტყვე

ერთ სიღამოს, ძეგლის-ძველ სახლში, მივიწყებულ, ქერ-ჩამონგრეულ ოთახში, მტვრით სავსე, ხავსა და ობ მოკიდებულ ავეჯის შორის, წყვილი მამა-პაპერ სკიერს... და ენაგებულმა გასაღებმა შესაცოდათ დაიკრიალა და, ბუფი რომ აბუნდა, ძეგლი დამპალი და თავებისაგან დაღრღნილი ქალღმების სუნით მცეც...

სკიერის ნაპირზე დევაგრე სანთლის ნაშევი და გულმოდგინეთ შეუდექე ძეგლი იწინების და ქალღმების გადარჩევის. რამდენი შეხებდა სიყრულით და საოკარი გემოვნებით დაკაბული ყდა, რო ელშიაც წვილილი, ლამაზად გამოყვანილი ასოები მომთხრობდნენ შორეული წარსლისა დაღჯერებულ ამბებს...

რამდენმა დაიწყებულმა, ძველმა, წერილმა შემატუბინა, უკვე განსვრეულთა, საიდუმლოებანი და ქალღმების შეგულ, დანაქაულ სახეებს მაგიკიად, თვალწინ ახალგაზრდა, ენების აღით გამოწყინებული თვლებით დამიყვანა...

ძეგლი ქალღმების, რალცა თავისებური სუნით მათობდნენ და ბევრი გმარული თავგადასავალი, ბევრი სვერავე და ლალატი, ბევრი ვარამი და დარდი გამიმგლადნეს.

სანთელი იღვწებოდა, თითქმის დაიწვა... ღამე მიიწვია და მე კი ისევ, სკიერის წინ დაჩქოლი, ამ წარსლის საოცნებო ამბების, წყაროს გამაგებით ვეწვეუბოდი.

მათ გადაკითხვაზე მეც ამნთო სულში ოცნების ალი, გადამიყვანა კუთხოვე და ღარ თვლილი რომელი ქალღმების მომეკიდა პირველად ხელი.

ბევრი რომ გავიგე იმ ღამით, ბევრი რომ ვიგრძენ, ბევრი რომ შემიძლიან გამობოთ საგულისხმო და ღამაზე, იმ სკიერის, ღაქრალ ამბებიდან, მაგრამ მათგანი განსაკუთრებით მიტაცებს...

ქალღმების დიდ ხროვაში, ერთ პაწია ნაწლეთს მოვკარ თვლი, უფრო იმითომ, რომ უცხო ასოებმა მიიპყრს ჩემი ყურადღება.

მიღად გაცივებულს და დღეაქვენულს, ნაპირები სულ შემოგოჯილი ჰქონდა და ზეც, უსწარმასწორო, ნერვული ხელით, უცხო ენაზე, პატარა ნაწყვეტი იყო დაწერილი.

დავაქებდი და კითხვა დაიწყე... რამდენიმე სტრიქონმა, ნათობდა და გასაგებ-დადამიშლა მთელი კაცობრიობის ტანჯული სულისცივება... ძალიან მომეწონა, და რადგან დღესი სიღამო გამახსენდა, მივიწყებულ,

ღვისი მსახურებით და ლოცვით სწავლობდა ხალხი ზეობას, ადამიანთა ურთიერთობას, ღღეს ის აღარ შეუძლია ამ მხრივ ვინმე დაკმაყოფილოს.

ამიტომ ის ადაილი, რომელიც ეკლესიის ეჭირა, ღღეს თითქმის ცარიელია.

თუ არ დავიფიქსივით, რომ ხალხს არ შეუძლია ხელი აიღოს ბედნიერებისათვის ბრძოლაზე, რომ ადამიანს არ შეუძლია გაძლოს გარეშე ისეთი სხოვაიდოეზრები ურთიერთობისა, რომელაც უტოვოვლებს მის საბოლოო ხსნის იმედს, მაშინ ადოლაჲ მიეხედვებით, რომ ჩვენნი ხალხი აუცილებლად შექმნის რაიმე დაწვეულებას, რომელიც ამოაყვებს მის სულში დაცარიელებულ ეკლესიის ადგილს ძიება ამ მხრივ აუცილებლად იჩენს თავს,—(თუ გჯერ არ უჩნდება).

ჩვენი მიზანა გავარკვიოთ. თუ როგორი დაწვეულებები უნდა შექმნას ხალხმა, რომ დაკმაყოფილდეს მისი ლტოლვა, მისი სურვილი, მისი მარადიული ძიება ნეტარებისა და ჭე მარტებისა.

ჩვენი აზრით, ეკლესიის ადგილი უნდა დაიკავოს **სახალხო სახლმა**.

იგი უნდა გადაიჭყეს იმ ტაძარად, სადაც ხალხი იპოვის სულიერ შეგებს და კმაყოფას, სადაც იგი განათლებდა გონებით და გავაყოფილება გრძნობით, სადაც მას იმედი საბოლოო ხსნისა და სასუფეველისა რეალურად, ხელშესახებად მოუახლოვდება.

სახალხო სახლი უნდა იყოს ის წმიდა ტაძარი, სადაც ხალხი შეითვისებს ხალ სხოვაიდოეზრები ურთიერთობას, სადაც იგი ნამდვილად განიცდის ძიებას, თანაწროობას და მოყვასის: დმი სიყვარულს.

სახალხო სახლა უნდა იყოს ყველგან, ყოველ სოფელში, ყოველ უბანში.

იგი უნდა იყოს ის ადგილი, სადაც ხალხი გაუზიარებს ერთი მეორეს ჭირსა და ლხინს, სადაც მთელი თავი

ძველ სახლში გატარებული, მოდი მოგითხრობთ... საუბედურად ვერ გავიგე ავტორის სახელი...

აი რა ეწერა იმ ჩაყვითლებულ ქალადლის ნაფლეთზედ: — „ღიდი ხანია მას აქეთ... ეს იყო ხანა, როდესაც,

ხშირად უფრო და უშევრი აზრით, გატაცებული ადამიანები იფიქვებდნენ ყოველდღიურ ზრუნვას, ვასაჭირსა და შიმშილს და რწმენის ექსტაზით შეპყრობილნი, გულის ძახილსა და სულის ძიებას ეძლეოდნენ...“

არ ვიცი როგორ და საიდან, მხოლოდ გავარდა ხში, რომ შორს, შორს, შალდი მთების, ტყისა და თეთრი ნისლით დაფარულ ჰორიზონტის იქით, ეს, სადაც საღამოთი, ოქროს სხივების კამარში, ღღეს მშენიერი მნათობი იმალება, გადაქიმულა უხარბმაზრი ოკეანე და მის ამოქონებულ ზეირებ შორის, შალდი, მიუწევდომელ და ბნელ კლდეზედ ბროლის კოშკი სდგას... განმარტოვებული და მღუშმარე, იაგუნდ ოკეანეს, მუდამ მომუტუტე ტალიებს შორის...

მხოლოდ ნელი ნაივი თუ ეილერსება მას; მხოლოდ ზღვაში ჩაღუებული მზის შორეული შუკი თუ გაითამაშებს ზოგჯერ საოცნებო კოშკის ნათალ კვლებზედ, აციცხლბს მას ბათს, ვარი ფერებით, გააკოცლებს და მილე ისეე ჩაქტრება უშიზონ და უსარტებლო...

სდგას კოშკი მღუშმარე და განმარტოვებული... მკვი-

ვისი მშენიერი სიძლიერით უნდა გააჩნდეს, ვადვირებ, არსებობაში ღრმად ჩამახული გრძნობა სიღმადარობისა სიღმადარობის გრძნობა, უკეთ რომ ესთქვით, ინსტიტეტი სიღმადარობისა, არის ის უდიდესი და უძვირფასესი განძი, რომელიც მარად სცოცხლობს ადამიანის არსებაში და ეს გრძნობა, რომ ასე თავგანთლებით აბრძოლებს კაცობრიობას სამართლიანობისა და თანაწროობისათვის:

სახალხო სახლმა უნდა გავარდოს ეს გრძნობა, მან უნდა მიცეს კულტურული სახე მის ველურ ბუნესს. ეს არის ღიდი მისისა, ღიდი ვალი, რომელიც სახალხო სახლა უნდა მოიხადოს ქვეყნის წინაშე. ახლი ებოჷა ითხოვს ახალ ტაძრებს, ახალ ლოცვებს, სულ სხვაგვარ საგალობლებს.

ახალი ღმერთი, რომელსაც კაცთა ბედნიერება ეწოდება, ითხოვს სულ სხვაგვარ სამსახურს, სხვაინარი სხვერკლის შეწირვას...

როგორი უნდა იყოს სახალხო სახლი?—ამაზე შემიძღ. ის. ვარაზაშვილი.

გლეხთა კომიტეტები და მოძრაპი პინო

უკანასკნელ დროის ერთ-ერთ უდიდეს მიზანპოვრად უდაოდ უნდა ჩაითვალოს გლეხთა კომიტეტების დაარსება. გლეხობა, რომელიც შეადგენს ერთ უდიდეს ნაწილს, რასაკერძაზედ, დროსა განსაკუთრებული ყურადღებისა, მით უმეტეს, რომ მის მეზებით იცხოვრდა და იცება სახელმწიფოს საღარი და ამ უკანასკნელის ქონება განისაზღვრება უმთავრესად გლეხობის ეკონომიური გინებმლის სიმაგრით.

გლეხთა გონებრივად და ნივთიერად ამაღლებისათ-

ვარი და ფიზიკლი გველშაპები დარაჯობენ უჩინრად კოშკს... უზენით კი, ცხრა კლიტულში, დამწვედულია მწუხარე და ობოლი ქეშმარიტება.

რა არის მისი ჯადოქარი თვალების შუქთან შედარებით დილის სიცხის ბრწყინება! როგორც მაღალი მისი სერების სტეჷკი თოვლი, ჩამავალი მზის პირისფერი ხანძარით დიფერილი, ისე მინათებს თეთრად მისი სახე...

იქვიანმა მივარემ თავისი საუკეთესო სხივები უძღვნა და ესენიც თნთ ბუქუქობენ, ჩამარბთან მამარბილის მხრებიდან, ევლებიან გარეული შველივით მოყვანილ ტანსა და თითქმის მიი სიღამაზით მოჯადოვებული, მღელვარე ტალიებდა ფეხქვეშ ეფინებენ...

დაიბ მშენიერია მუდამ ახალგაზრდა ქეშმარიტება, მაგრამ მარტობით იტანჯება... იგი ვერ მოისყიდს თავის მკაცრ დარაჯებმა, რადგან მათ სიღამაზე შენებულ არ აქვთ...

მაგრამ გავა ეამი, შეუტოდებელი, მძლავრი დრო, მოსხნის სიმებით დაქაქსულ მცველებს, გაადნობს თავისი სუნთქვით ამ ყამად, მთების ყინულივით მტკიცე, ბროლის კოშკს და გამოვა ქეშმარიტება ვარით, წვაე იქ, საითაც მთელი საუკუნეები მუშაობით მისწრაფოდა, წვაე ქვეყანაში, ადაიანებთან, სიბოსანი, მარად ყმაწვილი და

განმარტული

ვის აუცილებელია და ბუნებრივი, რომ სოციალურ უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატი ენერგიულად ამოძრავდა. და, უნდა ითქვას, რომ შედარებით პატარა დროსთან დიდი შედეგია მიღწეული.

გლეხს თანდათან ეღვივება კორპორატიული გრძობა, მის ფსიხიკაში თანდათან მაგრდება შეგნება ურთიერთის და მარტობისა, საკუთარ „მე“-ს შეგრძობისა და რწმუნებისა, რომ ჯამი ამ „მე“-ს არის ის სალი კლდე, რომლის შეჯახებისას ადილიად დაიმსხვრევა ყოველივე დაბრკოლება..

საკუთრობით ხელეწიურად დატულ სინების გასაფრთხილად საჭაროა ხანგრძლივი, დიხვი და სისტემატიური მუშაობა.

ამწარი მუშაობას, როგორც ვსთქვით, საძირკველი უყვე ჩაეყარა და სწორეთ ეხლა საჭირო ფორხილი მიდგომა საკითხისადმი. საჭაროა ყველა დეტალის გათვალისწინება, მათი შესწავლა და სათანადო ნაბიჯის გადადგმა.

მისი სიყარობელი, რომელსაც ამ საქმისადმი იჩენს სოც. უზ.-ყ. სახ. კომისარიატი და მისი ხელმძღვანელი კ. ხომერიკი, თადებია იმისა, რომ ყოველივე ასე ეწეება.

მაგრამ ამ სტრატიონების დაიწერს მინც უნდა, მიაკციოს მისი ყურადღება ერთ ფრონტს, რომლის გამაგრებასაც, ახ. მემოტივებსა, აქვს უძლიერესი მნიშვნელობა.

ეს ფრონტი კულტურული ფრონტი. გლეხს უპირველესად უნდა მივცეთ ის, რაც ყველაზე ხაკლებად ჰქონდა აქამდე.

ავად იყო თუ კარვად, მის საქმელი ჰქონდა (თუმცალა ბევრს აჰმევიდა, მაგრამ ცოტა რამ მიიწი რჩებოდა), ტანთ „ეკვა“, სხვადსხვა გადასახადებისათვის ფულიც „მოიყოფებოდა“.

მაგრამ მის კულტურული საზრდო სრულებით არ ჰქონია, „სკოლა“ ანგარიშში ჩასადენი არ არის, რადგან ყველას გვახსოვს მისი „აღზადულობით“ მუშაობა უგნში.

მშენიერი, ბედნიერების, სიხარულისა და გაზაფხულის მომასწავებელი.

ასე ამბობდნენ ძველისძველად ადამიანები.. არ არსებობდა ძალა, რომელიც შესდებოდა ამ ზღაპრული რწმენის გაქარწყლებას; რადგან მათ ვერც სურდათ... ვერც ბედნიერება და ვერც მწუხარება ვერ ჩრდილოვდა ამ უფრონი ი რიდის ჩაუქრობელ ლამაზს... წელიწადები მიჰქროდნენ და იმედი კი, თითქმის განგებ, ზულ მეტად მტკიცდებოდა და იზრდებოდა..

გამოჩნდნენ თვალთმაქცინი და გრძნულნი, და მის სიახლოვეს საინაწარმეტყველებდნენ; გაჩნდნენ, სწავლელობით და წიადუმლო ძალით განთქმული, მოგანი და ალქიმისტონი, რომელნიც ჰუმპირიტების ახლო მომავალში აუცილებლობას ამტკიცებდნენ..

ჰუმპირიტება კი მაინც არსად იყო.

ამედიანები ცხოვრობდნენ. იხოკობდნენ, იბადებოდნენ ახალი თაობანი და ისინიც მადიოდნენ არყოფნის ს. იდგმლო ქვეყანაში.. თან მიჰქონდათ მთელი სევდა გატრუებული მოლოდინისა და შთაბამავლობას კი უტოვებდნენ მხოლოდ რწმენას..“

დ. კორდელი.

მაშასადამე, უპირველეს და უახლოვეს ამოცანად უნდა დასახული იქნეს ამ საზრდოს მიწოდება. გლეხს უნდა დაეხადოს სულიერი მოთხოვნილებანი. უნდა მოსწერდეს კლტურის შეყნისვა, განცდა და შესისხლხორცება.

და როდესაც ეს ექნება, მაშინ მთავარი მიზნები გლეხთა კომიტეტებისა ადილიად განხორციელდება. მაშინ გლეხნი თვით იოლად გაერკვევა, ავისა და კარგის გარჩევას შეძლებს და ხვალინდელი გლეხნი დღევანდელ გლეხს ვერც კი ეცნობს.

ამ მიზნის მიღწევის გავიადიდებებს: სკოლა, თეატრი, წიგნი, ვახეთი, კინო და ისევ კინო.

უპირველესად განსახორციელებელ საქმედ გლეხთა კომიტეტებმა უნდა აღიარონ მოძრავი კინოს შექმნა. საქმე შესასრულებლად მეტად იოლია და დადებით შედეგებით მეტად საგრძობი.

კინოს მეტობით გლეხნი გაეცნობა ნაჩვენებ სურათს. ამ დროს იგი მოსცილებდა თავის კერას, თვალს მიმოავლებს სხვა ცხოვრებას, გაეღებება სურვილი კარგისადმი ლტოლვისა, გაეცნება სილამაზეს, გაუჩნდება შეფარდების წერტილი და, ერთის სიტყვით, შეინძორევა მოღუნებული, ერთფეროვანი ცხოვრება, დაეგადება ახალი ინტერესი..

მოეწონება, უთოოდ, ელექტრონიც. შეადარებს მას იმ ქრახს, რომელიც მისას ბუფტავს, და ბუნებრივად დაეგადება სურვილი ახალ ცხოვრებისაკენ პირის ბრუნებას.

იგი შეიგნება აქტიური მოქმედი მშენებლობისა და ახალ დატანებით, არამედ თავის სურვილით და სმირად საკუთარი ინიციატივითაც კი..

მოძრავი კინო უნდა იქნეს აღიარებული გლეხთა კომიტეტის საუთრებად. ეს მახარი იარაღი მას უნდა ეყარას ხელთ და ამ იარაღით გზის გაკაფვის შედეგად ვიყოვრებ, ჩვენნი გლეხობა ყოველხარი კულტურის იოლად შესისხლხორცებს.

სანი.

გაკვეუაში

კ. კოსტენკო.

აი აქ, ზაბაიკალის ვაფუხე უდაბნოში და განუქერტულ ჯურღმულში, პირქუშ ველ-მინდორთა და დასურულულულ ჯაჭვივით გადამბულ სრულიად ტიტველ გორაკთა შორის, ვიმყოფები გაკიცხულ გამომტყვეულო - ეული. ყველასთან ვაძველებულ და დასჯილბი, აქ აშკარად ვავითვალისწინებ და შევიგნებ მანამდე ჩემთვის რთული და გამოუცნობი შარად-ეს ქვეყანა.

ფხიზლად გავერკვევი ყველა მის მრავალ ხალხთა შორის და ცოცხალ არსებება ტალღებს, რომელნიც შეუჩერებელი ცოკავენ; შფოთივენ და გაბორტებით მიიწევენ ერთმანეთზე გასანადგურებლად.

რაც უწინ ვერ ვამეგო და ვერ ვამჩნევდი, რაიც კი მეჩვენებოდა პირქუშ ბურუსით მოცულ არეთ, ეხლა ყოველივეს ესპერეტ, როგორც ხელის გულზე, და მთელი სამყარო ჩემ თვალს წინ სდებდა ფოტოგრაფიული სინამდვილით, როგორც სარკესი.

მე დედამიწას ვხედავ ვითარ დანაწილებულს ოთხ სხვადსხვა სახის და ერთმანეთისაგან განსხვავებულ ლირებულბების ერთეულისაგან, სახელდობრ: ზაერად, სინათ-

* ეს საველისხო ამოწავესნი დაწერილია კ. კოსტენკოსგან ზაბაიკალში ვაჭვე ამი ყუზნისას და ფსევდონიმად აწოდებული (Безприютный), 1914 წ.

რ ა შ შ ი რ ს პ ა ნ ე მ თ ს ?

- ს.მ.ლ.ა. წინანი და თეატრი;
- კიდევ რა შუიჩის კახეთს?
- წინანი, თეატრი და ს.მ.ლ.ა.
- სხვა რა შუიჩის კახეთს?
- თეატრი, ს.მ.ლ.ა და წინანი.

ბ. ა.

ერთმა ქართველმა მწერალმა, თელავში საუბრის დროს, სთქვა: „ფუფსი არ არ ს, რომ ამ მწვენიერ კახეთში, ამ კახეთ პატარა ლივით მოკაზმულ ალაზნის კალთებზე, სულ პოეტები და მომღერლები არ იზრდებიან და 3—4 სათუღიანი გინებებს ჰქონდეს ადგილი“.

სამწუხაროდ, მწერალს არ ჰქონია შესწავლილი კახეთი, თორემ ამისთანა შეურაცხებელ განაჩენს არ გამოიტანდა: თითქოს კახელებმა გინ ბის მები არაფერი იცოდნენ. შეიძლება ჩვენში გინებს მერე ადგილი ეჭიროს, ვიდრე სხვაგან, მაგალითად თუნდა დასავლეთ საქართველოში, მაგრამ ეს აიხსნება იმით, რომ ჩვენში ყოველთვის ნაკლებად უზრადლება ჰქონდა მიქცეული სწავლის გავრცელები, კულტურულ სფეროებს, ვიდრე სხვაგან. დღესაც 60—80 პროც. წერა-კითხვის უკოდინარია და იეთი დიდი მწერლები, კახელები, როგორც იყენ: ილია ქვიჭავაძე, აჩილ ჯორჯაძე, რაფელ ერისთავი, ვაჟა ფთაველა, ევლოვილი და სხ. ჩვენს სოცულში მხოლოდ ინტელიგენციისათვის (ისი მკარე ნაწილისთვის) არიან ცნობადი. ჩვენი გლეხობის დიდმა უმეტესობამ არც მათი ყოფიდა იცოდა და აუც მათ ნაწერებს იცნობდა; მათი (მეგობარ კორტის) სიკვდილის დროს, თუ ვინმე უნებამდა სთფელეს: ისეთი დადი კაცი მოკვდა, რომ მთელი „ქვეყანა“ იქ იყო, ძალიან დდი ამბით დამარხესო. ამით თა დებოდა ჩვენი მწერლების გაცნობა კახელ მშობნელ ხალხში.

ორიოდ სიტყვა მინდა ვსთქვა იმ მკორეობის შესახებ ინტელიგენციასზე, რომელიც გაფანტულია კახეთში: ეს დალოცვილები ერთგულათ ასრუებენ თქმულებას: „სადაც წახვიდე—იქაუი ქედი დაიხვითო“. ესენი მიდანი სოფლებში არა ინიტომ, რომ უკულტურები გაეკულტურისონ, არამედ ინიტომ, რომ თეთონაც გაუკულტურდნენ. ხშირად ნახავთ თვენ ისეთ ინტელიგენტს, რ მელსაც 10 წელი უტხოვრია სოფელში და მას არაფერი ნასახი კულტურისა და ზრდლობისა არა აქვს. და თუ გლეხი სამ თახ „ეტეაეიან“ გინებით ირობს თეს, ის 8—10 „ეტეაეიან“ გინებითაც არა კმაყოფილდება. ის არც გასკვირავია, რადგანაც საერთო უკულტურობაში ინიტება პიოვნების კულტურისობა და მათაც ზედმეტათ მიანიათ წიგნის კითხვა, თეატრში სიარული და სხ. რაც უცხება პოეტობას და სიმღერას, აქ იქ ცდება მწერალი. მიუხედავათ კულტურულათ ასეთი სათორჩინლობის, თუ ანებეთ, ვაკეთო რამდნი სიმღერა და რაგოილი სიმღერების, ლექსების, ხლხში მიბრძნლით სოფლათ, განსაკუთრებით ზახულზე თობნის დრო, მესი დროს, დაუგდეთ ყერი, ჩაუვირდით ღრმად მათ სიმღერებს, ლექსებს, ოხუნჯობას და თქვენ უთვალეთ მარგალიტს ამოკრეფათ იქიდან. აქ იხვითად შეხედებით ჩვენი პოეტების ლექსების მღეოსას, თითქმის სულ თავიანთ საკეთათ, ზალხუო ლექსებს მღერიან. დაუგდეთ მთელი მწყემდების მიერ დაკრული ჩინგურს, რომელხედაც სოფლი საათობით დაძღერიან თაკიანთ საკუთარ ლექსებს: ოძიანობაზე, ლექსების თარეშზე კახეთში, „საღ დათითაზე“ ყაჩაღების ცხარეობაზე და სხვა. ყველა ეს დაზარალებით თქვე, თუ ოამდენად ფჯლოდოვსი ღამახი კახეთი კახელებათ, სიმღერის და პოეტობათ ნიკით. მიეკით ამ ხალხს სწავლა, ცოდნა, ახიარეთ ის კულტურით და მამნი ის იმ გინებასაც დაივიწყებს, რომელათაც აქეს ადგილი, სამწუხაროდ, ჩვენი.

ლედ, მიწად და წყლად, თვისი თვალ-განუწყვდენელ ველმინდორ-მთებით, რომლის კალთებსაც ულოკავენ უძირო ზღვები, ფართო, გულ-ლია ტბები და დაქალაქალი მდიარები.

მე ვხედავ მრავალ ფერადებით მორთულ-მოკაზმულ მிடამთო, რომელთაც მიტმასნია უმარავი სხვადასხვა ჯურის და სახის არსებობა: ადამიანები, მხეციები, ფრინველები, მწერები და მრავალი სხვა უჩინარი არსნი: ერთი მათგანი, ცხოვრებით კმაყოფილი და საესენი ბედნიერება-ნეტარებით, ჰიმნს უფალობენ მუარველ ბუნებას, მეორეები კი ტანჯულ-წამებულნი, სწყველიან თვის ბორბოტ, უმოწყალო ბებს და ვაჩენის დებს.

ზოგი მხიარულება-ბედნიერებაში, ზოგი ტანჯვა-ბორბოტში, დღე და ღამ, ფუსფუსებენ, მოძრაობენ, ეითრებ ჩაზრში მოქცეული ციყვი და არ უწყვიან კი რატომ და რისთვის...

მაშინადადმე, ხილული ფიზიკური არსება ადამიანისა შეიცავს, ორ სამყაროს: ერთში დასურკულვლები მდინარესებით იღვრება ღვინო და სიმხიარული: იბადებიან, დღესასწაულობენ, მღერიან და ცეკვავენ. მეორეში შეუჩერებლივ ნაკადივით იღვრება სისხლი, იტანჯებიან და კენესიან, გმინავენ და იხოცებიან. პირველია სამოთხე ოპტიმისტებისა და მეორეა ჯოჯოხებითი პესიმისტებისა.

მაგრამ საერთოთ ყველას და კერძოთ თითოეულ არსებას, განურჩევლად წოდებისა, ხანისა და სქესისა, მიუხედავად აგრეთვე იმ შეუბრალებელ პირობებისა და გარემოებისა, რომლებშიაც იმათ უხდებთ არსებობისთვის ბრძოლა,—ერთგვარად ძვირფასია და მიმზიდველი მშობლიური კუთხი, სადაც ის პირველად გაჩნდა ქვეყანაზე და ცოტა ხანს მინიც დაიკო. ამ სულიერ განცდას და გულის ცემას ემხიან ნაციონალურ-პატრიოტულ ინდიფულაობას, რასაც გრძნობს ყველა მათგანი, მიუხედავად კოსმოპოლიტიზმის ცხოველი ქადაგებისა.

ო, სადა ხარ, ჩემო საზოპარო ბავშვობის უძვირფასესო ხანავ; სადა ხარ გულის სწორო, მშობლიურ კუთხეზე—ერთ-ერთ მხარისავე, ის, სწორედ იქ მემიძიანს ეუმღერო სიცოცხლეს ადითრიოვანებულ სადღესასწაულო ჰიმნი; სიალოსით და სიმხიარული ცხოვლად შევხედ და მივხარობო ყოველედ მას, რაც მე მიყვარს, რაც ესრე უმეომოდ მპყროია...

იქ ყოველივე ოცნება—საიდუმლოებითათა მოკული,—საკვირველივით და ამაღლებრებით. მხოლოდ იქ შეგულდება ყოველივე, რასაც თინდა სიყვარულით გადავიწყნა. ყოველივე ეს განაძეცივნია და მასწავლა უფირო შეხედულებამ და უხემა ხეიმ იქ წრისამ უტხო მხარისა, სადაც მასალმებიან და ხან მეაღერსებიან მხოლოდ დღისით—წითელი მზე და ღამით ფერპკრთალი მთვარე...

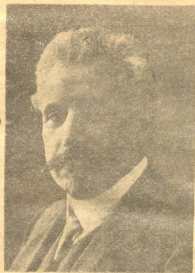
მაშ, სკოლა კახეთს და იგი სწავლული შეიქმნება. წიგნი კახეთს და იგი გათვითცნობიერდება, თეატრი კახეთს და იგი გამოსწორდება, ყუველივე ეს ერთად კი კულტურულს გახდის, გააპატროსნებს, აღამაღლებს სულით და გამშენიერ-გაალამაზებს ისედაც ლაპაჰს და თვალწარმტაც კახეთს.

სოხო მაკავარიანი.

ქართველ მოღვაწეთს ლექსიკონი

(იოსებ იმედაშვილის ხელთნაწერიდან)

ორი თვის წინად ტფილისში მიწას მიაბარეს ერთი ნამდვილი სახალხო მოღვაწეთაგანი, რომლის ნამოღვაწევი არსად ყოფილა აღნიშნული. ვინ იყო იგი?

მეშაღამ, ფილიპე ბუჭუაძე. ნწერლობაში — ფ. რუშაველის სახელით ცნობილი (1871—1924)—სახალხო მასწავლებელი და მწერალი, გლეხთაგანი, დაიბ. 1871 წ. 7 თებ. სოფ. ბახეს (გურიისში). სწავლობდა ოზურგეთის საკ. სკოლაში, გაათავა გორის საოსტატო სემინარია და მასწავლებლობას შეუდგა 1892 წ. ს. დეზბუს. აქ მართის უფროსთან შეტაკების გამო (რატომ თავი არ დამიკარო!) — დასაჯეს: ს. სიმონ თს (იმერეთს) გადაიყვანეს. შემდეგ უმთავრესად სახალხო სასოფლო სკოლებში მასწავლებლობდა. იყო ბათუმის სკოლის გამგედაც, საიდანაც 1906 წელს გადასახლებულ იქნა როგორც არა კეთილსაიმედო. ტფილისში მასწავლებლობდა საბაღოსნო სკოლაში, ქალთა და ვაჟთა გიმნაზიებში (ქართულ ენას ასწავლიდა). 90 წლებიდან სწერდა სამოქალაქო ჰანგით გაქვნილი ლექსებს (სხვადასხვა გამოცემებში*). თ. კიკვაძესა და გ. ჭუმბურიძესთან ერთად შეადგინა სახელმძღვანელო წიგნი „ჩვენი სკოლა“, სამ ნაწილად (1 ნაწ. შედგენაში ილია გვიაცი მონაწილეობდა), რომელიც მოწონებულია და სკოლებში სახმარებლად მიღებული. მ—ძე ცნობილი იყო ვითარცა კარგი მასწავლებელი და მშრომელი ხალხის გათვითცნობიერების შეგნებული მოღვაწე-წიგნალი. გარდ. 1924 წ. 18 ოქტომ. დაიკრძალა ვერის სასაფლაოზე.

პროლეტარების სამშობლო

ამ ქვეყნად ჩვენც გვაქვს სამშობლო, წმიდათა წმიდათა ქეთული. ჩვენც ვიცით მისთვის სისხლის ღვრა და ბრძოლა ხელჩარეული,

გარს მოძქეთ რუში უდგია, ლომ-გმირად გადასწავლილი ომში ნაწრთობნი ვაქცენი, მტრისგან აროდეს ძლიურნი. დაიბ, ჩვენც ვიცით სამშობლოს ტრეობა და სიყვარული: მასშიგან ზვიდროთ ჩაქსულა ჩვენი გრძობა და გულია, — საზღვრათ მას პალო არ უძევს, არც წყალი, არც ხე რგულია, პროლეტარების სამშობლო არ არის შეზღუდული.

ჩვენი სამშობლო მიწის პირს გადავიპოვლა ვრცელადა, თავი უფლება ტაძრად აქვს და შრომა საფუძვლიადა, მოძმეთა რაზმი მამაცი გარს უყენია მცველად — მზად არის მტრისგან დაიცოს, ან მოკვდეს ბრძოლის ველადა.

ენაც გვაქვს ჩვენი, საერთო, შექმნილი ტანჯვის ხმებითა, შობილ-აღზრდილი ვაებით და შრომის მეოხებითა. საყვარელია ყველასთვის, — გვემის, სუყველა ესტებებითა, ადვილათ ამას არ დავსთმობთ, მტერს მეღვრათ შეგვაკვდებითა.

მომძეთა რაზმი ერად გვიჩნს, სოციალიზმი სჯულადა, მას ვიცავთ სისხლის წვეთამდი, წინ მივადოთ გაბედულადა სანაზდი წითელი დროშა მიწას დაიპყრობას სრულადა, და მოსპობს მცველფელთ სამშობლოს, ჩვენსას რომ უცქერს მტრულადა.

ხომ ხედავთ, ჩვენც გვაქვს სამშობლო, ენა, რწმენა და სჯულია, მოძმეთა რაზმი ტრფობით და ერთობით გამსქვეალულია, დაკორძებული ხელი მას წითელ დროშაზე უფლია და სუტს ამ ქვეყნათ დაბადოს საერთო სიყვარულია. 1906 წ.

ფ. რუშაველი.

ჩ ვ ე ნ ი ქ ი ნ ო

ბ. გოგიტიძე. კინოს გამგე დირექტორი.

* ამავე ნომერში გვებედავთ ერთს მის ლექსთაგანს, 1906 წ. დაწერილი.

გამოდგომას სოფალში

ქარვის ფოთლებით დიფარაქ
ბალი და ეზო,
ნგრევილ შიშით მისცემიან
ფიქრებს ალგებო;
გავდივარ გარეთ (სახლში გულს
დარდით ამევსო)
და შემოდგომას სიყვარულით
მივესალმები.
ვხედდავ: რიონი მიდის ჩუმაღ,—
სუსტი ქალივით,
მისდევს დღეები ვნებიანი
გრილ ამინდებით;
ფიორდება ველი, უნახესი
სულის დაღვევით,
გადმოითოვა მწვერვალები
პირამიდების.
დაჰქარიან სულში შემოდგომის
ავი ქარები,
თან მოაქვთ ჩემთან სურნელებს
დამწვარ პოემის:
მე — საოცნებოდ შორს... ტყეებში
გავიპარები
და გახაფხულის მაგონდება
სალამოები.
სალამოები ვარდის ფერი.
ლიმილი მთვარის,
ცივი მკერდიდან ვადგომსკდარი
ხმაურით წყარო;
ძვირფასო! ისევ შენ ვიკონებ
მიუსაფარი,
სადა ხარ, სადა, საყვარელო,
დაუფიწყარო!
მიწას ეღვრება სინანული
უშრეტ წვიმებად,
მარადისობის შავი ციდან
დნება მუსიკა;
დაღლილ მიონას ტბის ნაპირას
მიფიხნება
და კოშმარებში ჩაძირული
კვდება უსტიკვოდ...
მოდის ზამთარი და ისვენებს
ჩემი სოფელი,
დგას მედიტურად უხვ მოსავლით
სავე ნაღია;
ფოთლები ცვივა—ღვება ჯიმი
შეუცნობელი
და ყველაფერი სინაირვით
წარმალოა!
გადმოიშლება ყრუ ხვევებზე
ნისლთ ქარანები,
ისევ ჩუმი და სვედიანი
მზიბლავს რიონი;
აქ შუალამე აინთება
წითელ ფარნებით
და ისმის ლხინი მზიარული,
მთვრალ მაყრიონის..

არნო ონელი.

ლეილა

(პორტრეტი: გალანდება)

მიდიოდენ დღეები, მიდიოდენ ღამეები, მიდიოდენ ფიქრები და:

იკარგებოდენ ასე, დაკარგულ მეტეორობივით, დაკარგულ ძაბივით.

ო, მე შენზე ფიქრით ვათევდი ღამეებს და არ ვიცო:

იკოდი შენც დღონება, იკოდი შენც ტირილი?

და ასე ცრულუბით, სისხლიან ღამეებით, იწყებოდა თითქოს ქარიან ლილათ:

ლეილა, ლეილა!

არ იყო თითქოს შემოხედვა, არ იყო თითქოს წუხილი ჩემს გარეშე მაგრამ ისევ მოდიოდა ოთახიდან, ჰაერიდან, ფიქრებიდან, გამუდმებულ ძ.ხილათ:

ლეილა, ლეილა.

ო, ვის უნდოდა ეს ზღაპარი ჩემზე უფრო, ჩემზე უფრო მონდომებით?...

მე ვითვლიდი სახეებს, ვითვლიდი ზღაპრებს, მაგრამ ერთი იყო: ფიქრი შენზე და მოდიოდა ისევ სინამდვილედ: ლეილასათვის, ლეილასათვის ყველა.

მე მინდა ვიპოვო ლეილა, მინდა ეძებნო ის ათოვლილ იღებში, მინდა ვიპოვო ჩემი სული, რომელიც,

იქ ლეილასთან დადის ასე ჩუმაღ! ასე ლეილასათვის!...

მე მინდა კიდევ ვათიო ღამეები, კიდევ ვეწამო ასე: და იქნებ ვნ ხო ლეილა, ვნახო მოღანდებად მიწიც.

იქნებ არის ის სიზმარეული?

იქნებ არის ის უბილავი, ასე გაღანდებადი? ..

მაგრამ, ო, ლეილა, მე დაეანთებ ასე სანთლებს, ასე ვაკანკ ლებ მ.თ ჩემ სულივით და ვნახავ ასე ნატრულს, ასე გაღანდებადი!

იქნებ ეს კანკალი მოღის შენ სახედ? შენ სახის ფრაგმენტებად?

მაგრამ, ო, ლეილა!!!

მიღის ისევ ასე დაუფიქრება,

ასე გაწვალდება და:

სადა ხარ, შენ, ლეილა?..

ან რათ მოხველი აქ მიწაზე, სადაც ასე ითვლება ღამეები, ასე იღვრება ცრემლი...
რათ მოხველი ასე გაღანდებად, ასე დაღვრებად ტერილისათვის, პოეტებისათვის...

ან ვის ჩამოათოვე თვალებიდან ეს სიხალისე? ეს სიცრემლე?

ლეილა.. ვინა ვართ ჩვენ?..

ლეილა!!! ვინა ხარ შენ?..

ლეილა!!! როდის მოხვალ შენ კიდევ გაცინებით?!

კიდევ გალვილვებით?

ლეილა!!! როდის ეტყვი სიხარულს ძმებს, როდის ეამბორები დედას თბილი ამბორით...

ო, ლეილა!..

ლეილა!

კაიუს პელი

ღამე მოწვევის.
1924—5 დაქ.

ჩვენნი მშენებელი

პოეტი იახაშანი
(მის ლექსთა I ტ. გამოსვლის ვარი).

გ უ რ ი ა

რა სანატრულად გადავშლები
მოგონებების ნახო ზმანება,
მამის სასახლე წითელ ვაშლებში,
თითქოს მარტო ის დამენანება.
მწიფე ატმები და ვენახები
მალლა აზიდულ მტყენის ვაზებით,
ყვითელ ყანებში თეთრი კვახები
თრაოდენ ბრინჯაოს ცი ფეო ხაზებით.
ლომის თავთავებს არხევდა ქარი
და ფიქრის ტბაზე სთვლემდენ მითივი.
სულში წვებოდა-სიმწვინე წყნარი,
როგორც ჩონჭურზე მკრთალი თითები.
სექ-ეფურის დილა, ალბათ იღვიძება...
ეხლა ქათმები კაკანებს ხუტე.
კერაზე ფიჩხის ცეცხლი დიხლივებს,
ყანის საუზმე ფიცხდება კეცზე.
მოკონებები სდგებიან მწკრივში...
ბავშვობის წლების იღება კარი.
წარსულ განცდათა დახურულ წიგნში
გადაიკეცა ბედის საზღვარი.

დღედაც, არ ვიცი დღეს მე ვინა ვარ,
საით მივდივარ, საიდან მოვალ,
ცხოვრების მტვერში, ბედით ონავარს—
ფიქრებმა თავზე ჩამომათოვა.
ჩემი სიცოცხლის მღვრე კარკბთ ნ
თუჯა და რკინა ხაურობს მუდამ.
შუბლზე მანია სისხლის ლვარებათ,
დღედაც, ის, რაც შენ ყოველთვის გძულდა.

მე გადავხსნი წამების მხარეს,
არც სინარული... არც სინანული...
მხოლოდ ხანდახან მთვარის ღამეს
მომავონდება ჩემი წარსული.
და მაგ თველების შორით მზერაში
ვხედავ ჩემს სახეს მუდამ ნაწვიმარს...
ვით ნორჩი მწყემსი ღამის ელვაში
გადავხევი ნწუხარე სიზმარს.

ლიდა მეგრელიძე

ძუკუ ლოლუა (X) თავის სოხუმის გუნდით.

სურათი მოძღვნილია ძუკუსადმი. ვერცხლის ფირფიტაზე აწერია:
„1916 წ.—4 იანვ. Благодарные: В. Мухин, К. Гогитидзе, Г. Маршани, Г. Анчабадзе“. მეორე გვერდზე: **Вам, Дзуку Долоу, собиравелю и хранителю песни родных, мы кого Вы научили петь и чувствовать их, искренно благодарны!**,
ხელს აწერენ რუსულად: 1) ვ. მუხინ, 2) კ. გოგითიძე, 3) გ. მარშანია, 4) გ. ანჩაბაძე, 5) მ. მ. ლავროვი, 6) ისკანდერი, 7) მ. კობახი, 8) დ. გაბუნია, 9) ბ. სანაძე, 10) ი. ბუსაღაია, 11) ლ. გუგუშია, 12) კ. სანძე, 13) ცოხია, 14) ვ. რატიანი, 15) ს. ჯანაშია, 16) ი. დ. დეგლარიანი, 17) ს. დეგლარიანი, 18) ნ. კალანდარიანი, 19) ტ. კობახია, 20) ნ. ჯანაშია, 21) დ. ერქვანიანი, 22) კ. გვახავა, 23) ალ. კალანდარიანი, 24) ვ. მარგანი, 25) ქეთ. სანაძე 26) ჩიტავა, 27) გვერდია, 28) ბერუდია.

კაკუ ლოლუა

და მისი უკანასკნელი ოცნება

დღესაც ვერ შევრიგებია იმ გარემოებას, რომ
ჩემი შორის აიარ არის ჩვენი ხალხური სიმღერის შემკრებ-
გამავრცელებელი და მისი თავგამოდებული დარაჯი ძუკუ
ლოლუა,—ეს მშრომელი ხალხის უანგარო მოღვაწე,
სხეულით და სულით მშვენიერი, უზომო თავაზიანი, ზრდი-
ლობით სავსე, მუდამ ცოძივე, სიცოცხლით მოვისკაცე.
მთელი მკითხველი საკუნე იმორღაწა საზოგადოებ-
რივ ასპარეზზე და თვის მტკიცე მცნებას სამარის კარ-
მდე მიჰყვა.
ეს მცნება იყო: ხალხური სიმღერა-გალობის სიწმინ-
დით აღდგენა და მით ხალხს სულიერ ეროვნული
ამოღობა.
სიკვდილის წინა ხანებში, ვიდრე ავად გახდებოდა
თავდაიწყებით, გატაცებით მუშაობდა სრულიად საქარ-
თველოს მუსიკოსთა რჩეულ მომღერალთა და ლოტბართა
კონკერენციის მოსაწყევად.

განზრახულ კონფერენციისთვის შესაფერი მოხსენებაც დაამზადა. (ს მოხსენება მე შემომიტანა რედაქციაში გადასათვალისწინებლად).

დანიშნული კონფერენცია რაღაც მიზეზით ვერ შედგა ქუთაისში. ძველ ტვირისში დატრიალდა, დასავლეთ საქართველოდან გუნდი გამოიწვია და რუსთავის თეატრში კონცერტის გამართვის აპირებდა, მაგრამ რეპერტიციის დროს გაოფლიანებული გაცივდა, ავად გახდა... კონცერტს ორგზის გადაადო.

უქანსაძველ დროს ორბანტის სასტუმროში ვნახე მძიმე ავადყოფი, თითქმის უპატრონო, თავის გუნდის ერთი თუ ორი წევრი დასტრიალებდა თავს. ლოკინად იწვა, სიხე 42 უჭევდა. მიუხედავად ამისა ახლოად ხალხური სიმღერების შეკრება-დაცვაზე, კონფერენციის მოწვევაზე, ვადადებულ კონფერენციაზე ლაპარაკობდა.

დაპირებული თანხა ვერ მიეღო... მომღერლები და ვიბრან, საზოგადოებისთვის მსურავ მეჩვენებინა ჩვენცებური ნამდვილი ხალხური სიმღერები, მკერებინა, თუ ჩვენი ხალხის გულში რამდენი ვანძია დავარაულო, ამის ნაცვლად კი აი რა დღემ ვარო... მოვრჩე და კონფერენცია უნდა ჩოვიწვიოთ, ეს გამოაწვორებს საქმეს: ხალხურ მუსიკას პატრონს გაუწერს...

ძეკუმ; რაც უნებუნისა და ხალხისაგან მიღებული ჰქონდა, მშრომელეს მიუქცენა.

და უქანსაძველ განჯბორციელებულ ოცნებად სამარეში ჩაჰყვა: სრულიდა საქართველოს მუსიკოსთა, მომღერალთა და ლობტარათა კონფერენციის მოწვევა და მთავი ხალხურ სიმღერის შეკრება-გავრცელების მტკიცე ნიადაგზე დაყენება.

ჩვენი ხალხის ღირსეულ შვილს, უდროოდ ვადაცვილ ძეკუს ოცნება საქმედ უნდა ვაქციოთ. ეს იქნება მისი დიდი ძეკო.

ძეკუს გუნდისაგან ბევრია დარჩენილი. თუ ამ საქმეს ისინი ვერ განახორციელებენ, ჩვენმა მუსიკოსებმა უნდა ითავონ ეს საქმე, რადგან ჩვენი მუსიკოსისათვე ხალხში უნდა ვეძოთ სწორედ იმ გეგმით, რაზედაც ძეკუმ მივჯივითთა.

აქ ვგეგმავთ რა ენატრებოდა ძეკუს,—საითკენ მოგვიწოდებდა ის ხალხის ეოგველი შვილი და ქუშპარტი მოვგაწე, —იმედია მოწოდება მისი უპასუხოდ არ დარჩება.*)

იხილეთ იმედაშვილი.

ქუთაისის სამაზრო ხელოვანთა კავშირის

ხალხურ მომღერლის და ლობტარის ძეკუ ლოლუას მისხანება**)

მეგობარე საერთო ვართულებულ პირობებში ვამო, ჩვენთვის შეუძლებელი ხდება მიოსენა ვიწინით დედაქალაქ თვლისთან. საქმე კი დაიწყებნებას და იმ ოვს...

**) ძეკუ ლოლუას შესახებ მიღეით შემდეგი სამელოვიარო წერილები: ვასო მუხის, ელჭერი მომღერალი ი. ვეჯინის, აკ. სავიტარ. ძის, გრ. კუჭელიასი, ლოლ ლოლუასი და სხ., რომლებც სამუშაოზე, ტენიკური მიზეზთ ვერ იბეჭდებია. ძეკუს ბოჯარეა და სურათი იმ. თ. და ც. № 18 (21). ავტ.

*) ეს მოხსენება დაწერილია პატარა რეკლის ფურცლებზე, კანზე წარწერილია აქვს: „ქუთაისის სამ. ხ. ხელოვანთა კავშირის პასუხმცემ. მდივანს, ან, ნ. ლორაკიფანიძეს“. იბეჭდება უცვლელად.

ქუთაისი ჩვენი მეორე დედა ქალაქია. მესაქანდა შეგივლოთ, ის ჩვენ გავიგებებს ტკვილებს.

მე, პატარა მუშაკი, თავყანსმცემელი და მოყვარული ქართულ ხალხურ მუსიკისა, რომელიდანაც ჩვენ ასე ვიწვოთ ვართ დაკავშირებულნი, მოგმართათ თქვენ და ვთხოვთ მისცეთ მსგელოხბა ამ ორთოდ სიტყვას, რომელიც შეეხება ქართულ ხალხურ მუსიკის უნუგემო, უმწკო და მისთვის შეუფერებელ მდგომარეობას.

თქვენთვის ზედრეტია მტკიცება იმისა, რა ზომი მდიდარია ხალხურ მუსიკათ ჩვენი ტურევა სამშობლო საქართველო.

ეს უნდა იკოდეს სხვებმაც; ვამბობ, უნდა იკოდეს იმიტომ, რომ არამც თუ მივლამ საქართველმ; როგორც ასეთიმ, მილიანად შეჰქნა თავისებურად აწყობილი ჰანგები, არამედ-ცალკეცალკე კუთხებებმაც დამოუკიდებლად შეიტანეს ამ მთლიან ეოვრულ საგანებში თავისებურებმა, რომელსაც უუღღმართ დროთა წყალობით არ ასცდა უმოწყალო ბრკალეებში კენსია, ამის ნაყოფი ვახლდათ ის რომ, რაც დრო ვაღიოდა, სუსტდებოდა პატრიე და სიყვარული ხალხურ სიმღერა-ვალობისადმი.

ჩვენი მოზარდი თაობა, ეცნობოდა და ითვისებდა ბაზარში შემოტანილს და რესტორანებში ყურმოკრულ აზიურს თუ სხვა იავ-ფასიან სიმღერებს, ხოლო საკუთარ ძვირფას ჰანგებს მან ზურგი შეაქცია. ერთი სიტყვით, ვანვლილ უსამართლობათა შორის ერთ უნდა ბორბო მოვლენას ჰქონდა ადვილი, რომელიც უნდა აღენიშნოთ ამ რაოდენიმე ათი წლის წინად გავგინდენ ჩვენი ვადამგვარებელი, ჩვენი სულიერად მკვლენი, ვოსტორ გოჯობ, იანოვსკები, შავაღსკები, სლოვინსკები და მათი ბრმა იარაღები, რომელიც იერნი მიიტანეს პარად-პარ ჩვენს ეოვრულ მუსიკაზე, როგორც საუკეთესო ნიადაგზე დედა ენისა, გამოაძეკეს ის ჩვენი სკოლებიდან, რითაც ისინი ამეწვებდენ ჩვენს მოზარდ თაობას.

დღეს შეიცვალა ეს უუღღმართ დრო, ვაჰქა საშიშროებმა,—დღეს ხალხია თავის თავის ბატონ-პატრონი...

დღეს ვერ ვამოყოფთ იანოვსკები და ძმანი მათნი თავს. ჩვენი სკოლა უკვე თავსუფალა, მისი მიუტვლი კედლები შენგრებულია და, სსისხარულად უნდა ითქვას, რომ იქ ისმის ქართული ჰანგები.

მაგრამ შეტვრჩა ქართული ჰანგები? ვხ-უნაეთ მისი შეკრებისთვის? დღეს ქეთდება ამ დარგში რამე? უნდა ვიღაიროთ, რომ არა!... და აი ეს არის სავალაო.

თვითმკვლელობა ჩვენით ჩვენი თავისა. არ ვე-ვეთ, არ ვგარეუბთ, არ ვპატრონობთ იმას, რაც დაკარგული პირასაა მიმდგარი.

აქ უნდა აღენიშნო ისიც, რომ მართალია როგორც საერთოდ, ისე ჩვენშიც ვანდა ტენდენცია სერთაშორისო უქანსაძველ განვითარებამდე მისულ მუსიკით ვატაკებისა, ხოლო ეროვნული ხალხური მუსიკა დავიწყებასაა მიცემული.

დეე სიპართლისათვის დავისაჯო, ვაკადნიგრდები ვსტეკა:

დიდი არა ვაქეთებულა არც იმათგან, ვის ხელშიაც დღეს არის ამის მოვლა-პატრონობა... ჩვენ გვეყანან სპეციალისტ. კადრი მუსიკოსებისაც,

ბეგრი სამავალითო ნაწარმოებზე მოგვეცეს, მაგრამ ხალხურ მუსიკის გაუკნობლობა ემჩნევა მათ ნაწარმოებსაც... ვგონებ ამის ისინიც უნარ არ ყოფენ.

მეტი გონიერადი საჭიროა წასვლა ხალხში. ჩვენ მთა გორიანი ადგილებზე ანთროპომეტრიკა არ უნდა დაგვჩვენებდეს, მხოლოდ და გავუკნობელი ყველა კრთხური კილოვა-ვები იმათი ზნე-ჩვეულება და მუსიკა.

ვიმედობა დღეს ეს საშუალონივლო საქმე ადვილად განხორციელდება, რადგან ჩვენი მთავრობა ამ ნუშობაში დიდს დახმარებას აღმოგვიჩნის.

თორემ ზეიდან, კაბინეთის მუშაობით არა ვაკეთებდებოდა.

1. ყველა ამისათვის აუცილებელ საქაროდ მიმართა კუთუაისში დაბადდეს ხელოვანთა კავშირის ხელმძღვანელობით: ერთგვარი წრე, სიდაც შევლენ წარბომადგენლები, როგორც ადგილობრივ აღმასრულებელ კომიტეტებისა და მუიკოსებისა, ავრთვეთ თანამგრძობი და დინტერესებული პირები, რომელიც მინათ დისახავს ამ საქმის განხორციელებისათვის კონფერენციის მოწვევას.

2. მიწვეულ იქნას სრულიად საქართველოს მუსიკოსთა, ლიტერატურა და რჩეულ მომღერალთა კონფერენცია და თუ სრ. საქართველოს მასშტაბით ეს შეუძლებელი არის, მაშინ დასავლეთ საქართველოს მასშტაბით იენას მოწვეული კონფერენცია.

3. კონფერენციის მიზანი იქნება უმთავრესად სხვადასხვა მუსიკოსთა და მომღერალთა ერთი ნიშთ დაკავშირება და მრავალი სხვადასხვა საკითხები.

ამ მიზანთულებით, თუ ვერ ამ მიზანს მივალწევთ, იმედი უნდა გვაქონდეს. ყველა გულშემატკივარს ხალხურ სიღრმეებისდაი, რომ მას ჩვენ მოუვლით და არც ერთი ჰანგი ალაო დაგვკარგება, რაც ფადაუდუელი საგან ძურბი იქნება ჩვენი სახელოვნო საღაროსათვის.

ძეკუ ლოლუა.

21 დეკემბერი - 28 წ. ქ. კუთაისი.

ქართული აკადემიური დრამა

„სინათლე“ — ი. გედევანიშვილის დრამა: კ. მარჯანიშვილის და ა. ახეტელის (დეკემბრის 11. 1924 წ.).

ჯერ კიდევ სსონანშია ის მძალი ენტრეპრეზორი, რომელითაც შეხვდა ჩვენი თეატრალური საზოგადოება „სინათლის“ დაბადებას ქართულ სცენაზე. ეს იყო 1914 წ. მაშინ პრესას სდგამდა რეცისორი აღ წუწუწავა. ერთი სეზონის განმავლობაში „სინათლემ“ გულში 18 დადგმას. ქართული ორიგინალური დრამის ისტორიაში, ეს დიდი გამარჯვება უთუოდ.

იმ დღიდან „სინათლე“ არ მოხსნიდა ქართულ სცენიდან. მიმდინარე სეზონში, ქართულმა აკადემიურმა დრამამ, დეკემბრის 11-ს, ხელახლა წარუდგინა იგი საზოგადოებას. მაგრამ ამ ჯერზე — სრულიად ახალი კომპოზიციით და გაგებით

მრავალრიცხოვანი საზოგადოება, რომელსაც ძლიერ იტევა თეატრის დარბაზი, ნერვებ დაქაიმული მოულოდნეობით რეკისორების ახალ ვირტუოზულ გამოსვლას.

მარჯანიშვილის სახელთან დაკავშირებულმა ახალმა თეატრალური კომპოზიციამ, რომელმაც ფეხი მოიკიდა აკადემიურ დრამაში, სადავია მილოლდ, რომ ქართული ეროვნული თეატრის საქრობისათვის, მარჯ. ნიშნისთვის თეატრს ეკუთვნოდნენ უკანასკნელი სტეკვა. ახერ ჯერობით მილოლდ ამის თქმა შეიძლება, რომ ამერი დასკენილი სტილი თეატრალური სახეობების, ქართულ დრამას არ ახსოვს.

„სინათლე“ დადგმულია ჩვეულებრივი დეკორაციური მანერით და ინსცენირივკით. თლიანი შთაბეჭდილება, როგორც ყოველი ხაზის ფრაზირივკა, ასეთი რიტმით არის განართული.

ჰიესას ჩამატებული აქვს რამდენიმე სურათი, რეკისორების ფანტაზიიდან და შესაფერი ალაგები გაშარებულია.

პრინციპიალურად, არ არის სადავო, რომ ზომიერი შარკი თანადროულობაზე, ანდადასულ პრესას ახალ-გაზიდავებს და ამოწმებისათვის სინტერესივ ბდის. აქ იქმნება ნამდვილი ხალისი და სიკაცსებე. მაგრამ ამისათვის საქროთა მეტი სიფრთხილე და თვდაქერილობა. შარკი არ უნდა გადიტეს დაბალი ღირსების კორიკატურად. ეს იქნებოდა თეატრის დაახლოება ცირკთან, რომელიც სრულიად მიუღებელია, წმინდა თეატრალური ხელოვნების თვალსაზრისით.

მარჯანიშვილის პრინციპიალური ხაზი ასეთი მიმართულებით არის გამოზომილი, თუმცე საფეიქრულია, რომ იგი მუდამ იცავდეს „ზომიერების“ საზღოვებს.

დადგმაში შედეგად ჩაითვლება სცენა ქვესცენელის განსაკუთრებით ის მომენტები, როდესაც შეხზარავი ყოი-მულის ქვეშ, შარკივკა მივიღ სცენა და ქიანკები პერში გამოიკიდები, როგორც მოქაავე დეკორაციები უკანასკნელ მოქმედებაში, ასანიზნაივა, ვეშაბის გამოყვანა სცენაზე.

ყურადღებას იპყრობს ირ, გამრეკლის დეკორივმი. მარჯანიშვილის თეატრში, ახალი დრამის შექნასთან ერთად, ემება დეკორაიული ხელოვნება, რომელსაც, ჩვენში, არ ჰქონია ტრადიცი და ფესები.

გინდა იფიქრო, რომ იმ გამრეკლი შექმნის ეპოქას ქართულ დკორატულ ხელოვნებაში.

ა. ვახანიშვილის მუსიკის ეტყობოდა აჩქარებული ხელი საქროთა უფერი მავაი — ორკესტროივკა. არც შესრულდა ყოფლა სათანადო გაწრთვილი და შეხზადებული.

ლამ ზალ იყო შერჩეული სინათლის ეფექტები, მაგრამ არ ყოფილა სიმძლავრე მისი გამოყენება.

შესრულება მეფე ჯიძმერის როლს ასრულებდა უშ. ჩხეიძე. მასობით უნაკლო თამაშის და ზომიერად იათრივკის მძის. აკ ხოლავა (დავრიში) მოხუნლით თავის როლიში. მას აქვს შესაფერი აგებულება ტანის და მოქნილი მოძრაობა, რომლებიც უტელეკულია დაერიშის როლისათვის. ასანიზნაივა, ცხოლო, რომ მახობის სცენებთ იერ სძლევს თვის მძის და ხშირად ზომიერი დეკორაციის სტაქაქას. ა. შავიშვილი (ავთანდილი) იმ საღამოს იყო და გირვენებული იშვიით თამაში და სიკაცსობით. მას აქვს ნიქა და შინაგანი ზნებია ეგროი ანუ ფარბიშის (პირბიხი) ყოიული გამოსვლა შექნის გოივკებას. მისი ყოიული ხაზი, მოქმევა — სტეკვა და გამრეხევა აკყვივს დარბაზს და იწვევს ყოუთრებს. თამარა ქავე-ქავე-მე და ნათარა უნაკლოდ თამაშობდნენ.

„ჯოჯობითმა“ ყველა თავის ალაგას იყო, განსაკუთრებით მუდამ მოუწყინარი ეორკოლიანი.

ხალხური თეატრი

ელ. ბარათაშვილი.

სცენის მოყვარე—მსახიობქალი, სახალხო სცენაზე მოღვაწეობს 1900 წლიდან.

პროლეტარულნი წითელი თეატრი

სამოქალაქო ომის ხანაშ განვლო. აგრესია, ტრიუნი, რომელიც დაეფლავ ხელოვნებას, კერძოთ თეატრის ქუჩის ბარაკადებზე ბრძოლასთან ერთად ნელდება. საბჭოთა კავშირების საზოგადოებრივი წყობილება, პოლიტიკური და ეკონომიური მკვიდრ საფუძველზე დადგომით, იწყებს მშვიდობიან აღმშენებლობას. მასთან ერთად აყალიბებს ხელოვნების, თეატრის სახეს. თანამედროვე აუჯისკემით განსაზღვრული ადამიანის მოცემა, ყველა განმარტებით, ყველა ატრიბუტებით: აი უმთავრესი მიზანი ხელოვნების. ამით თუ არ მინდა ვსთქვა, რომ ვაჩვენებ ბრძოლის ხაზი, დინამიკა, მაგრამ საჭიროა მეორე მხარე. *)

საქ. წითელი თეატრი ამ ხაზს შესაფერად ვერ მიადგა სათანადო რეპერტუარის უქონლობის გამო. მისი რეპერტუარის კრხოლით აიხსნება ისეთ პიესის დადგმა („როცაიკი“), რომელშიაც პროლეტარული იდეოლოგიის მთლიანობა ყოველ ნაბიჯზე დარღვეულია. „ირიკაიკი“ ავტორის, სერკის და დროს ვაგუშე მდგომი პიესაა დაიდ ქალაქზე, რომელშიაც არის წინასწარ გრძნობა რევოლუციის, რომელიც გაგებულა როგორც ქაოსი, გმირი, აირონება მთავარი ლეოქი მოხალვეებულ რევოლუციის, ის ქნის მას და მასვე შეუძლია მისი დაღუპვა. შინაარსი მხლტებულ მეთოდებით არის აგებული. ის შესწორება, რომელიც მასში შეიტანა მეიხრილდმა (კომუნისტური ლოზუნგები, ინტერნაციონალი და სხ.) საქმეს ესლა ვერ უშველის და მუშებისათვის ძალზე ვაუგებარა რჩება.

ამ მხრივ აღსანიშნავია რეე. ვახტანგ ვარიკის დადგმა ტრეტიაკოვის აგრესიის „გემისის მოსკოვო“ პიესის მარტვი და მისაწყვომ შინაარსის მხატვრული გადმოცემა ძლიერ შთაბეჭდილებას სტრეებს.

პიესის შინაარსი აგებულია გინიოლის ქონსტრუქციით (გინიოლი — თეატრი საშინელებების), ე. ო. მოცემულია მონტაჟი ისეთ დრამატულ მდგომარეობებს, რომლებიც ქნის მაქსიმალურ დაქიემას ნერების აღ

*) ბრძოლის ხაზი პროლეტარული ხელოვნებაში იქნება მუდამ, სანამ შრომელი არ დაიმორჩილებს ბუნების ყველა ძალებს, საკუთარ ცხოვრების ვასაუფრობებსებად.

შეოთების, სფრთხილის, მოლოდინის, რისხვის და სხვა აქტიურ ემოციების მხრივ. ყოველივე ეს იქმნება ორი კლასის დაპირისპირებით: პირველი—მოწოდებული მზავრელთა და მეღვინეთა სალიკვიდაციით და—მეორე: ისტორიისაგან განწირულ ბატონობის ცესანარჩუნებლათ მებრძოლო.

ეს მომენტი საუცხოვით იშლება პანტომიმში (III მოქ.), რომლის სწორ მსვლოდობას ხელს უწყობს მუსიკის აკომპანიმენტი. მეორე მოქმედების სინათლის ეფექტები, მსახიობების თამაშთან შეხამებული, ჰქმნის ისეთ შთაბეჭდილებას, რომელიც სწორავს მაყურებლის ყველა გრძნობებს იმ ალტაცებით, რომელიც ახასიათებს კომუნიზმისათვის მებრძოლ გერმანიეთის პროლეტარიატს. ამაზე შორს წასვლა ისეთ აბატარა „აგიტკის“, როგორიც არის „გესმის მოსკოვო“, შეუძლებელია მოისუსტებდა 1 მოქ. სცენიურ სითამამის შენეებით და პუზებით. 3 მოქ. ფინალში მონაწილეების წესიერი დალაგება რეისარის მზრუნველი ხელის მიერ, ძლიერ სურათს იძლევა.

რეისარის მიერ ტექსტში, ღარბ ინტოვიის ვასაძლიერებლად შეტანილია ცვლილებანი: (ხმები კულისებოდან, ორი მოქმედების ერთად გადაკეთება და სხ.).

დადგმა მთლიანია როგორც მხატვრულად, ისე იდეოლოგად.

შესრულება: ქართული სექტორი ჯერ კიდევ ნდლი მასალაა. საქროა დაშუშავება, როგორც სცენიურ ტენიკის, ისე დიქციის მხრივ. ძალები—ნიჭიერი ახალგაზრდები და მამავალში ბევრის მოქმედი.

მთავარ როლებს ასრულებენ: ვაგუა—გრაფი: კარგი ხმა აქვს, მაგრამ დაუშუავებელი. აკლია სცენიური ტენიკა და სითამამე. საზოგადოთ ეს უკანასკნელი ყველას ახასიათებს; ყიასაშვილი—პოლიციის პრეფექტ: ოლოში დამთავრებული მსახიობი იყო. კინძის ქალი—მარცა: ნიჭიერია, მაგრამ ხანდახან გამოთქმის დროს სკოდავს ფრანგულ აქცენტით. თამაშობდა კარგად; შაფათავა—ტუშ (ჯაშუში) ოლოი დაძლეული აქვს; გენუთნიშვილი—ტურტ (ვაფიც. კომ. მიფიანი) კარგია. მელიკა—გუგო: არა შესაფერის ოლოში იყო. მის ნახ მას ვერ ეთაახებდა რევილიეციონერ-აგიტატორის როლი, რომელშიაც ხშირად გამოდის. კარგი იყო, მაგრამ შეუძლია უფრო მეტის მოცემა.

დანარჩენების მწყობრი თამაში პიესის ანსამბლს ეგუებოდა და მთლიან შთაბეჭდილებას სტრეებდა. დეკორაცია ახალია—შესრულებული მხ. კოსტანტინოვის მიერ.

ქ. ლორთქიფანიძე.

ჯანსაღი სიზღარა

ძუკუ ლოლუას ყოფ. ხალხურ მომლოალთა გუნდის მიერ კიწი გემბეკორის ხელმძღვანელობით გამოათულ კონცერტის გამო.

ძუკუ ლოლუას შრომს უქმად არ ჩაუვლია: მისმა ყოფ. ხალხურმა გუნდმა, კიწი გემბეკორის ხელმძღვანელობით, დეკ. 17 ახალ კლუბში საუცხოო კონცერტი გამართა 3 ვახე.

გუნდისა და მ.სი ხელმძღვანელ-ლოტბარის უნარბი დამსწრე საზოგადოება აღფრთოვანი: ყოველ სიმღერას

საზოგადოება მხურვალე ტაშით აჯილდოვებდა,—მეგრი გამამორებინა.

თითქმის ყოველი სიმღერა ზედიწივნიით იყო შესრულებული მიუხედავად იმისა, რომ გუნდი ჯერ კიდევ გაწრთვნილი აკლია და ზოგი ისეთი სიმღერაც შეასრულა, სადაც ჩალთა ხმებიცაა საჭირო.

აქ მოვიხსენიებ მართლა და ჯანსაღი სიმღერა, ჩვენი ხალხისა და ერის ყოფა-ცხოვრების, სულიერი ვითარების გადმომცემი: ვაქცენტური სიო მოგებერა, სასოება შთავგინებრა, უნუგეშოთქმნილთ იმედის სხივი გამოგვინათა, თვითრწმენა ვანგვიმტკიცა,—გალაღებულს ვაქცენტური შეხაზილი, ალალ მზრომელთა გაჯერბრებული გუგუნნი, საოხურჯო შეგმ. შემოშმ, დამარცხებულის ზაგე-მოკუმ-ვით დღუდნი, რტარავლის შიშით რომ ბოღნას გულში იტრიალებს, ჩვენის წარსულის სარკე იყო. კიდევ ერთხელ დავრწმუნდით, რომ გარეშე ხალხურ სიმღერების შეკრება ჩაწერვისა მუსიკის აღორძინებაზე ფოქრი უქმია. ამ საღ.მოს განსაკუთრებით მოგვეწონა ძველი „კუჩხა ბედინერა“—მეგრული, „ინდი-ფანი“—გურული, „დამარცხებულის სიმღერა“—აფხაზური, „ეჩ, ხელი ვრდა“ (კომიკური), „ოყურბრი“ (იგივე ნადური, ყანური,—მეტად რთული, პირველად შესრულებული ტფილისში), „ართი ვარდი გამკოპილი“ და სხ.

მესამე განყოფილებაში ჩონგურზე დაამორეს, იცეკვებს მეგრული, აფხაზური, ხლოო ფარდის ჩამოშვების შემდეგ საზოგადოებამ კიდევ რამდენჯერმე ამღერა „კუჩხა ბედინერა“, „ართი ვარდი გამკოპილი“, „ინდი-ფანი“ და ძალზე ნასიამოვნებმა საზოგადოებამ, რომელიც სავსე იყო დარბაზი, მხურვალე ტაშით დააჯილდოვა გუნდი და მისი ლოტბარა კიწი გვეგვიკორი.

სასურველია, ამავე გეგმით კვლავაც გამართავდენ კონცერტს ხალხურ თეატრებში.

ჩვენს წინ მეტად დიდი საქმე კეთდება: თანდათან ცოცხლებდა ხალხური (ამ შემხებვევაში—ეგრულ-აფხაზური) სიმღერები,—მისი თესლი უხვად გააბნია აწ განსვენებულმა ძეჟუ ლოლუამ. დარწმუნებული ვართ, სადაც კი ძეჟუს ფეხი დაუღვავეს და ერთი გუნდი მაინც მოღწევი, თესლი იგი აღმოცენდება. ამ საქმეს დროით უნდა მიუქცეს ყურადღება: ხალხში დარჩენილი, ჯერ კიდევ შეურაცხელი სიმღერები აღდგენილი იქნეს, ვიდრე მათი ბოლოვი მკურდენნი სამაგეში არ ჩაიბანენ!

ჩვენ გეგორია ჯანსაღი ხელოვნება, მასში ჯანსაღი ხალხური სიმღერა!

იხსებ არამთიელი.

კ ი ნ მ

ახალი კინო-სურათი

მოკლე ხანში ტფილისში გამოცემულ იქნება ახალი კინო-სურათი „ქარაშხალის წინა დღეებში“, 8 სურათად. სურათის სცენარი შედგენილია შალვა დადიანისაგან ქართული ცხოვრებიდან. სურათს სცემას კოტე მარჯანიშვილი. როგორც გადმოვცეს, სურათი ფრად სინტერესოა შინაარსით და ასრულებით—ტენს ყურად. მვენერად დასურათებულია ტფილისის კინოტეატრის ცხოვრება: ზნე ჩვეულებით, თავ გასართობი და სხვა. აწერილია ჩვენი სოფლის ცხოვრება, გლეხთა გაქორებული მდგომარეობა ბატონ-ყმობის გადაფარდნის შემდეგ, სარევილიუციო მო-

ძაობის დასაწყისი და სხ.. მონწილეობენ მსახურნი ნინო დავითაშვილი, ქეთო ანდრონიკაშვილისა, ივლიტა ჯორჯ ძე, ნიკო გოცირიძე, კ. ანდრონიკაშვილი. ი. ჟივიძე, ალ. იმედაშვილი, ლ. კავსაძე და სხ.; არა-მსახიობნი: ელ. ლოლობერიძე, შალვა ქართე ლიშვილი, განსვენებული ვლ. ალშინაია და სხ.. სურათი ლამაზადაა გადაღებული ნოს. კობიდან საგანგებოდ მოწვეულ ცნობილ ოპერატორის ანდრია შტიგელმანის მიერ, დამატებულია ტრ. ვაღნაშის ლაბორატორიაში. სურათის გამოშვებულია საქარ. სოც. უზრ. სახალხო კომისარიატით.

დაგ-სოფლის მოღვაწენი

სახალხო მასშავლებელი მალაქია ჯაფარიძე *) (მისი ხამსწავლებლო ახარაზეჟ მოღვაწეობის 45 წლის თავის ვაშო)

ამ დღეებში ქ. ონში ადგილობრივ სახ. განათლების მუშაეთა კავშირის თაოსნობით გადაიხადეს ცნობილ მასწავლებლის მალაქია ჯაფარიძის 45 წ. სახალხო სამასწავლებლო მოღვაწეობის იუბილე.

მალაქია დაიბადა რაჭაში, ს. ღარს. სწავლა მიიღო ტფ. სამასწავლებლო ინსტიტუტში და სულ ახალგაზრდა მსახურე შეუდგა სახალხო განათლების საწუკვარ საქმეს. თუმცა თავისი დიდი წავალის წყალობით მალაქიას შეეძლო რომელიმე დიდ ქალაქში თბილად მოკალათებულყო, იგი მაინც თავის მშობელ კუთხისაკენ გაეშურა, სადაც სწავლა-განათლების მზრვი მეტს ჩამორჩენილობას ხედავდა. ონის სასოფლო სკოლას და მით მიუღოს რაჭველობას მიუძღვნა მან თავისი ცოდნა და

*) თავი ვაჭებით, რომელთაგან ზრ. და ვლ. სორგენეს რუსულად ილია ქუბე ვაძის „გლობის ნაბობობი“. აკაკი „ბაში-აჩუკი“ ა. ყაზბეგის რამდენიმე მოთარება და სხვ., ეს მოთარებები ცალკე წიგნაკება იყო გამოშვებული მოსკოვის საცანმოცემლო ახმ. „პოლუხა“-ს მიერ. ივინივე ცნობილი არიან როგორც მხატვრები.

მ. ბ. ბაქრაძე

ახლაგაზრდული ძალ-ღონე. აქ დაიწყო ჩუმი კულტურულ მოქმედება; — ბუნებით კეთილმა ადამიანმა ისეთი თბილი პრობები შექმნა სკოლაში, რომ მალე უკიდურესად ჩამორჩენილ ხალხების ახლაგაზრდასაც მიანიჭა სკოლის სწავლობდა სოფლის ზნე-ჩვეულებას და ნაშრომებს ათავსებდა მასწავლებელ რუსულ ჟურნალში «*Сельск. хоз. и описания местн. пл. Кавказа*», მონაწილეობას იღებდა პეტერბურგის ფიზიკურ ობიექტორის გამოცემებში და სხ შემდეგ მიიწვიეს ქუთაისის და შოლის სამოქ. ს. სწავლებლის ხელმძღვანელად სომხეთში — ქ. იგდირს, მარე ლანჩხუთს, სიდაც ის ჩვეულებრივ გულწრფელობით ემ ახურებოდა ხალხის სწავლა აღზარდას. საბოლოოდ კი მალაქია მიანქ რაქიკენ გაემუშავა.

რაქიკენი მალაქიას ოჯახში შეიქმნა ნამდვილ განათლებას კერად, მით უფრო რომ მის უკეთეს მხარში ამოუდგინ თვისი ვაჟები. სახალხო წარმოდგენები, მუხსნაებები, ლექციები უკვე ხშირი მოვლენა შეიქმნა ჯერ მას შვიდწამის უწვევ ო რაქიკენი; ნელ-ნელ იზრდებოდა საუკეთესო ტრადიციები იქაურ მოზარდ თაობისათვის**).

მალაქიას მოწაფეები მავალად მოიპოვიდნ საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში მეცნიერებისა და ხელოვნების მოწაფეთა შორის, ყველანი სიამოვნებთა გაისვენებენ დღეს ტკბილ მ სწავლებელს.

თითქმის ნახევარი საუკუნე ემსახურება მალაქია განათლების და კულტურულად წინსვლის საქმეს.

ხალხი ვერ დაივიწყებს ასეთს მოწაქერს.

გულისხამი სალაში ხალხის უნაგაო მეგობარს, სახალხო მასწავლებელს მალაქია ჯაფარიძეს. **მ. ზ.**

რეჟი მუშაკი

თეატრ სოლფიში (მ. ცხაკაიას სახელობის კლუბში) ზეალ, ორშაბათს, 22 დეკემბერს ამ. კ. ვ. ფოსტა-ტელეგრაფის მოხელეთა კავშირის გამკეთების თაოსნობით 30 წ. დღესასწაულს უმართავენ თავის თანამოსწავლებელს მათე ინჟინერს.

ვინ არის მათე ინჟინერი?

მათე ინჟინერი.

მწიერბარი და სატელიგრაფი მოღვაწე — 30 წ. სხვადასხვა რუსულ კლუბებში დროგამოშვებით მონაწილეობდა. 1905 წ. ტელეგრაფის ხაზ-წყურტილიანი ნიშნები ქართულ ანბანს შეუთხზა,

** მცხოვრებმა მგოსანმა აკაკიმ, რაქიკენი მოგაზრდობის დროს, მალაქიას სიტყვაზე, რომ რაქიკენი დაიბადა ქ-ნებრივად, მაგარი მდ-დარია ზნეობით, ხუმრობით უხასტება: დარბად არ ჩაითვლება ისეთი ხალხი, რომლის წარმადგენელს უნდაი ქ-ნისა ასეთი «მავალი» შექმნა, როგორც მენ შეგვიჩნია და ღირსილი მიუთითა მალაქიას მის ვექს ვაჟზე, რომელნიც მაისი გვერდს ახლდენ.

მ. ზ.

რაც საქართველოს მთავრობამ მკირდის ცესკოში და ამტკიცა და ტელეგრაფში სახელმძღვანელად შემოიღო. 1904 წ. რეგულაციონურ მოძაობაში მონაწილეობისთვის დააქვეითეს.

1917 წ. ფოსტის აღმასრულებელ კომიტეტის თავმჯდომარედ იყო არჩეული: მონაწილეობდა სხვადასხვა საგანმანათლებლო-საზოგადო დაწესებულებაში.

დასწერა ორიგინალური პრინციპული კომედიები. რომელიც ყველა მოქმედ პირთა როლს ერთი კაცი ასრულებს.

დროგამოშვებით სცენარზედა მონაწილეობდა როგორც სცენარ მოყვარე, მკითხველი და მოყვარე მუსიკოსი. წერა ლექს. მ. თხრობებს, ლექსებს, სამცნიერო ამბებს და სხ. გამაქვეყნებია მისი «ელექტრონი და საოცარი მანქანები» (**ტ. 1895 წ.*) «სიციანთელა» — საყმაწვილო ამბები *ტ. 1887 წ.* და სხ.

სალამი ამ ჩვევს ჩემ პატიოსან მუშაკს!

იუმორისტული განყოფილება

ბასართობი

კითხვა-პასუხი:

- სტატისტიკამ უტყუარად დაადასტურა, რომ ქალთა რიცხვი ყველგან აღემატება კაცების რიცხვს. რატომ არის ასე?
- ბუნებაში ალბად ისე ხდება, როგორც ბაზარში, სიდაც კარგი საქონელი ცოტადა და ცუდი-კი — ბევრი.
- რა მსგავსებაა საწინდარი და ხბოს შორის?
- ორთავეს კისერზედ უღელი მოელის და შუბლზედ — რქები.

- რა არის ნიშნობის ბეჭედი?
- პირველი რგოლია ცოლ-ქმრობის მძიმე ბორკილისა.

- ქორწინება რას ეწოდება?
- ისეთს წესს, რომელიც დედაკაცს უფლებას აძლევს გამოსცეს ერთსა და იმავე სახელ-წოდებით სხვადასხვა ავტორის ნაწარმოებზე.

- რა ბედი მოელის იმ კაცს, რომელიც ლამაზ ქალს ირთავს?

- იგივე, რაც მოუვიდოდა. თავლ რომ წაეცხო ტანზედ და ზოფხულის სიტყვა-პაპანაქებაში გარეთ გამოუსულიყო.

- ქორწინება სიყვარულის დამაგვირგვინებელია. პირველი მეორის ნაყოფია. რა აზრისანი არიან ისინი, რომელთაც ერთიც გამოუცდიათ და მეორეც ისინი დარწმუნებულნი არიან, რომ ქორწინება ისეთივე ნაყოფია სიყვარულისა, როგორც ძმარი ნაყოფია ლენისა.

- შეუძლიან თუ არა დედაკაცს ერთ დროს ორი მამაკაცი გააბედნიეროს და თუ შეუძლიან, როგორ?
- მამაკაცი თავის სიცოცხლეში ორჯერ იგრძნობს ხოლმე ბედნიერებას: როდესაც ცოლს ირთავს და როდ-

საკოლს ეყრება. მაშასადამე, ის დედაკაცი, რომელიც ერთს ეყრება და მეორეს—ცოლად მისდევს, ორივეს აბედნიერებს.

* *

— როგორ უნდა მოიქცეს ის ცოლიანი კაცი, რომელსაც კეთილი რჩევა სჭირია და ასეთი მრჩეველი-კი არა ჰყავს არც ნათესავთა, არც მეგობართა და არც ნაცნობთა შორის?

— ასეთს უკიდურესობაში მიან რჩევა ცოლს უნდა ჰკითხოს, გულ-დასმით მოუსმინოს და იმის რჩევას წინააღმდეგ მოიქცეს. დარწმუნებული იყოს, რომ სიკეთეს შეეყრება.

* *

— რა განსხვავებაა ციგებასა და სიყვარულს შორის?

— ციგბა ვაკეობით იწყება და სიციხით თავდება, სიყვარული-კი—პირ-იკით.

* *

— კარგად მოგხსენებთა, რომ მამაკაცი, გამოცდილებითა და ცოდნით დაბრძნებული, თანდათან, რაც ხანში შედის, ზნეობრივად უჭეთესდება. ესევე ითქმის დედაკაცის შესახებაც თუ არა?

სად რა კეთილება? ვინ რას აპოთამს?

ახალგაზდა მუსიკოსთა საზოგადოებაში.

ქართულ ეროვნულ მუსიკას სჭირია მიგარი ხელი და ნებისყოფა. აქ იმდენი საქმეა, რომელსაც ცალკე ადამიანს ნებება ვერ დაიქვეყნებ. ჩვენი ხალხური მუსიკა სანაწარმო მხრუნველობას მოითხოვს. ამისათვის უნდა ამაუშავდეს კოლექტიური უნარი და ნებისყოფა.

ახალგაზდა მუსიკოსთა საზოგადოებამ თავიდანვე ადლო ადლო ქართული მუსიკის საჭიროებას. გადაწყვეტილია ჩვენი ხალხური მოტივების ჩაწერა და შესწავლა. მაგრამ ამ საქმეს სჭირია ფული, რომელსაც ყველაზე უკეთ „კომერციული“ საქმიანობა გამოიწავს.

ამ დღეებში სახელმწიფო კონსერვატორიის პირველ დარბაზში გაიხსნება ახალი კინო-თეატრი: „აისი“. ეს საქმე დაკავშირებულია ზემოაღნიშნულ მოსაზრებებთან.

ახალი კინო შექმნის ნიტივიტ ბაზას, რომელიც წილს მოუპარებს ახალ. მუს. საზოგადოებას თავისი მიზნების განსახორციელებლად.

მთავრობამ და სათანადო ორგანოებმა ფართოდ დახმარება აღმოუჩინეს ამ საქმის მეთაურებს კინო-თეატრის გახსნაში.

გაწოლა დიდი ზოგადი შექმნილია კინო-აპარატს და სათანადო მუშაობა კონსერვატორიის დარბაზის მოწყობისათვის დაწყებულია უკვე.

ახალ კინო „აისი“ ექნება ერთი უპირატესობა ყველა კინოების წინაშე. საზოგადოება აქ მოისმენს სერიოზულ მუსიკას, რომელსაც ასსრულებს ახ. მუს. საზოგადოების ორკესტრი (15 კაცი). ამოვად კინო „აისი“ თავის დარბაზში შეიყვანს მალაი ორკესტრს მუსიკის და აქ, ერთი დარბაზიდან მაღალ, განდევნილი იქნება ის სამხედრო მუსიკალური ბანდური, რომელმაც ასე მოუბრძნულად შეაფარა თავი კინოებს.

იმეტი, ჩვენი საზოგადოება თბილისი გრძნობით შეხვდება ამ მეტად სიმპატიურ საკმეს.

კენჭაგრი.

— ძნელად დედაკაცი იმითი იწყება ცხოვრებას, რომ ჯერ დანიშნული ხდება, შემდეგ—ცოლი და ბოლოს—სიღებრი ან დედამილი. ყველამ უწყის, რომ დანიშნული ცოლს სჯობია და ცოლი—სიღებრსა და დედამთილს. აქედან, აშკარაა, რომ იგი განიცდის მუდამ ავს ზნეობრივ რეგრესს და არა პროგრესს.

* *

— რას ჰნიშნავს, როდესაც დედაკაცი გაგვირბით?

— იმას, რომ ჰსურს გამოუღდეთ და დაიჭიროთ.

* *

— დრამატული ნაწარმოებნი განიცოფება კომედიად და ტრაგედიად. რითი განსხვავდება ერთი მეორისაგან და რა საზღვრავს მათ ერთმანეთისაგან?

— ქოწწინება. კომედია ჩვეულებრივ ქოწწინებით თავდება, ხოლო ამის შემდეგ ტრაგედია იწყება.

* *

— ქმიურად დედაკაცი რა ნაწილებსაგან შესდგება?

— კაცუკის ენისა, ფოცხერის თვალებისა, გელის კბილისა, გველის ნესტარის, მელის კულისა, კარის კლანკებისა, ჭამთის ტვინისა და ნიანგის ცრემლიანობასგან.

ნიორი.

კულტურული მუშაობა საკარბელოს მერაბულია შორის.

აუცილებლად ემოკა ახალია, როცა ამ თემზე წერილი იწერება. საქართველოს ებრაელის დახასიათებასათვის საკარბელოს იყო ორი სტუკა: ჩარბა და დანატაზნი. ეს ორი სენი იყო ის ჭამბი, რომელშიაც ის იღიზიანებდა ათეულ საუკუნეების განმავლობაში. დროთა მცვლელობა და ჯამთა-ვითარება რატონლაც ამ ხალხზე არავითარ გავლენას არ სტოვებდა და მათი განეთარება—კულტურულად წინ წაწვივის იდეა ჯნოეს კიდობანივით ტრიალებდა საერთო წარღვნაში.

მაგრამ მოხდა სსწაული და, თუმცა კეს ნაბიჯით, ჩვენშიაც დაიწყო მუშაობა კულტურულ ფორმტზე. საბჭოთა ხელისუფლებამ აუცილებლად ითამაშა დიდი როლი მათი თვითუნარიანობის შექმნაში. ჯერ კიდევ შარშან დელი წილის მესტორება არ განეულებოდა ტფილისის ებრაელთაგან. 102 ვ შრომის სკოლა—ეს იყო თათქოს წინა-მობრძენი კულტურული მუშაობის გასაღებისათვის. შარშან, სწოვოდ დეკემბრის პირველ რიცხვებში, ამ სკოლის მოწაფეთაგან საკამერო თეატრში მოწყობილი იყო განადოზული ლიტერატურულ-მუსიკალური საღამო, რომელმაც მიზნად მიიღო ტფილისის ებრაელებმა. ბავშვების უნარიანობა—შესანიშნავი ნიჭი და საუცხოვრო ასრულება როლებისა—ყველა ეს იმდენად მოულოდნელი იყო ჩვენი ხალხისათვის, რომ მათ აღტაცებას საღვარი არა ჰქონდა. ამის შემდეგ გამართული იყო კიდევ ორი საღამო, სადაც ბავშვების არაჩვეულებრივმა ნიჭმა მტრის ძალით გადმოსჩქედა და ხალხიც იმდენი იყო მოზღვავე-ბული, რომ დარბაზში ვერ იტყვდა. ეს სამი წარმოდგენა იყო სამი დიდი ყუმბარა გადასროლილი ებრაელთა გეტტოში, სადაც 102-ე შრომის სკოლის (ებრაელი) მოწაფეებმა დაამტკიცეს, რომ ისინი მართლაც არიან ჰიონერები ახალი ქვეყნის და ახალი ცხოვრების.

წრევანდელი წილა კიდევ უფრო ნაყოფიერია წერაკითხვის უკონდინარობის სალიკო-დაციო ლოზუნგმა შესაქმნის ნაყოფი გამოიღოს. ამ მხრე დიდი მადლობის ირასია ტრეილისის პოლიტგანის გამგე დიდათ პატივცემული ამხ ბუნჯიკაშვილი, რომლის ძლიერ სურვილს მიეწერება ის, რომ დღეს ტრეილსში 300 მიზარდილი ებრაელი სწავლობს ამ სალიკო-დაციო სალიკო-დაციო პუნქტი, სადაც გახსნილია 8 სალიკო-დაციო და ერთიც მცირე მცოდნეთა ჯგუფით. ამ რიცხვში შედის აგრეთვე 60-მდე ქალი. ებრაელი ქალების სალიკო-დაციო სკოლაში მიზიდვა—აზიზ მეურ გამარჯვებას ჩვენი ვერ ვინაბრებდით, მაგრამ ცხადია ახალმა სიამ დაუჭირა ჩვენს მხარეს ც.

ამ საწავლებელთან ერთად დაარსდა დრამატული კოლექტივი, რომლის მიზანია ჩვენი ხალხს აღუბრას საერთოდ სუკარული ხელეწიებისადმი და განსაკუთრე-

ბით სცენისადმი. მომავალ მაკველთა დღესასწაულსათვის (ხანუკა) ეს შეამზადებს მეკლერის ცნობილი სწავლებელი „ახსა გიგეში“ დასს გენზხალო აქეს მიიღინარე სეზონში დამეშაოს შემდეგი პიესები „და-ძაჰ“, „ნაძების ვაკე“, (ორიგინალური პიესები გერკეო ბაზაოვისა) დაბრუნებული, „იძულებულნი“, „ურიელ აკოსტა (თარგმნილი ნ. ელიაშვილის მიერ). დრამატული საზოგადოების წევრი“ ივ. გომართილისა, ყაი უბოს“ და“ სხვ.

რასაკვირვოლია, ყოვლი დასაწყისი მკტად ძნელია ბევრი დამბკოლუბა დასკირდება გადიტანონ ამ ახალ-გაზდა, არაოვის მკოდნე და სრულად გაუწერთქელმა „მსახიობებმა“, მაგრამ სიყვარული საქმისადმი დამბკრეშენა, რომ დადგა დრო, როცა ჩვენი ხალხიც გამოდის კულტურულ ფორტზე სამეშაოდ —ყველა ეს საწინდარი აუცილებელი გამარჯვებისა. გერკელ ბაზოვი.

პლენარობის კლუბი

ამ კლუბში ორი წლის წინად ყოველივე მიჩემებული იყო: არავითარი საქმიანობა, არავითარი სიცოცხლის მაჯისცემა არა სჩანდა; მუშებიც, რომლითაც უმთავრესად დასახლებულია ეს უბანი, ამ მხრივ ვერ იყვნენ დაქაყოფილებულნი. გრძელდებოდა ეს მდგომარეობა მანამდის, სანამ კლუბს არ გამოუჩნდა ახალი გამგე ამხ. გ. დანდუროვის სახით, რომელმაც კლუბის გაჯანსაღების საქმეს ენერგიულად მოჰკიდა ხელი. მის გარდა კლუბის წინსვლის საქმეში დიდი დანაწი მიუძღვის რეინის გზის პრ.-კაცე ტფილის უბ. ყოფ. კულტ-განყ. გამგეებს ამხ. ხუბოვს და ამხ. კიკნაძეს, რომელთა თანხმობითაც აშენდა თეატრის მეორე ნახევარი, სადაც ახლა საკლუბო წრეების და სხ. მუშაობაა განაღებული. დიდ ენერგიას და შრომას იჩენდნენ და იჩენენ აგრეთვე გამგეობის წევრნი ამხ-ბი: მარიამ გაჩავა, ჯიოვი, ჯაფარიძე, ბარბაქაძე და სხ., რომელთა დახმარებითაც მოხდა კლუბთან მუშათა ფართე მასის დაახლოვება. ორი წლის განმავლობაში გარდა შემთხვევითი საოპერო წარმოდგენების, მუშაობდა ორი დანი ქართული და რუსული. ამ ეამად მუშაობს რამდენიმე საკლუბო წრე: 1. პროფმობრობის, 2. პოლიტ-განათლების (პარტ.), 3. ქალთა წრე, 4. საერთო განათლების, აქ შედის წ. კ. უ. წრეც, 5. ქართული გუნდი (მუსიკალური მუშაეი), 6. სიმბიანი ორკესტრი, 7. არაჩვეულებრივ ეწყობა ლენინის კუთხე, რომლის გახსნაც მოხდება დიდი ზეღადის გარდაცვალების დღეს. კლუბთან არსებობს აგრეთვე ძლიერი ქართული დასი (როგორც არას დრის არ ყოფილა აქ) მსახიობთა ს. ლითანიშვილის და გ. ნინიძის რეჟისორობითა და ხელმძღვანელობით. ახლად გარდაც. გ. თაზიშვილიც აქ მუშაობდა. არსებობს აგრეთვე რუსული და უკრაინული დასები. აქამდის აქ ოპერა თუ შემთხვევითი იყო, ახლა უკვე სისტემატურად ყოველ კვირა დაიდგმის იგი სახელ. ოპერის დასის მიერ. პირველად ოპერა „დაისი“ დაიდგმის ოთხშაბათს 23 დეკემბერს. კლუბს აქვს საკმაოდ

პლენარობის კლუბის გამგეობა—მუშკორთა წრესთან ერთად. მარცხნიდან პირველ რიგში: 1. გ. დანდუროვი—კლუბის გამგე და ხელმძღვანელი. 4. გამგეობის წევრი: ვ. კიკნაძე, ნ. მარიამ გაჩავა, ნ. ა. ჯაფარიძე, 7. გ. ჯიოვი.

მდიდარი წიგნთსაცავ-სამკითხველო, სადაც მოიპოვება ყველა ადგილობრივი და რუსეთის გამოცემები. გარდა ამისა, კლუბს აქვს საკუთარი კინო, რომელიც კვირაში ერთხელ იმართება მუშებისათვის ლექციითურთა თეატრის და კლუბს ინახავს რე-გზელთა პრ.-კავშირი და საკუთარი შემოსავალი. წრეებში ირიცხებიან და მეკლდინებუნ განსაკუთრებით დეგობს და მთავარ სახელმისონს მუშები. ამ ეამად კლუბის წევრთა რიცხვი თითქმის 2500 აღწევს ასეთი კულტურული მუშაობის წარმოება მუშათა შორს დიდ სასიამოვნო მოვლენად უნდა ჩაითვალოს. ამიტომ პლენარობის კლუბი დიდს ყურადღებებს ღირსია. უნდა ითქვას რომ ნივთიერად ვერაა დაქაყოფილებული. თუ სადმე საკვირა ყურადღება—დახმარება, საკვირობა აქ, სწორედ ამ უბანში, სადაც იზრდება და მომავალ ცხოვრებისთვის იწყებენება ქემარტივად მშრომელი ხალხი—მშრომელი ახალგაზრდობა

სიამოვნებით ავსვალმებით რა პლენარობის კლუბს და მის გამგეობას, ვუსურვეთ კვლავ დაუშრეტელის ენერგიით მოღვაწეობას ჩვენი მუშათა კლასის გათვითცნობიერებისათვის. შ.

ხელმძღვანელო: კოლეჯია. რედაქტორ-გამომცემელი: იოსებ იმედაშვილი.

სათეატრო კალენდარი

1924-25 წლის სეზონი

თეატრი	დღე	რუსთაველის თეატრი	საოპერო თეატრი	წითელი თეატრი	პლენარის თეატრი	მუშათა ცენტრი
დემკურ.	21	კვირა	ცხერის წყარო	აბესალომ და ეთერი	სტუმარ-მასპინძლობა	
	22	ორშაბათი	ვინძორის ცელქი ქალები		ლექცია (უფასო წარმოდგენა)	
	23	სამშაბათი	სინათლე	აიდა	დასავლეთ სიქ. გუნდის კონც.	
	24	ოთხშაბათი	სომხური დრამა	ქართ. დრამა „სპარაკი“.	ოპერა „დაისი“	
	25	ხუთშაბათი	იათრახის პანაშვიდი	ბალეტი კონცერტული	„Смерть Иона Грозного“	
	26	პარასკევი	თურქული დრამა	თავადი იგორი	პარტიული დღე	
	27	შაბათი	ვინძორის ცელქი ქალები	ჰუმერობები	კონცერტული ს. ლაშო.	
	28	კვირა	ლატვერა	ჰოფმანის ზღაპრები	უბედური ნაბიჯი	

ს ე ნ ს ა ც ი ა!

ადევნეთ თვალებს! არ გაუშვოთ მხედველობიდან
დიდი სენსაციური ამბავი!!

ა მ დ ე მ ა ზ ი

ტფილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის პირველ დარბაზში გაიხსნება ახალი

კინო-თეატრი: **კ ი ს ი**

ეპიკური: საგანგებოდ შერჩეული კინო-ფილმები!
დარბაზში: მალაი რანგის მუსიკა (ორკესტრში 15 კაცი).
ფორიში: სილამაზე. ინტიმა. ექსპოტივა!

ფოტოგრაფია მ. ჟვანიასი

(რუსთაველის პრ. № 8, „ზარია ვოსტოკა“-ს რედ-ქიის გვერდით, ეზოში, მუშათა სასახლის პირდაპირ)

ასრულებს ყოველგვარ

საფოტოკრაფიო სამუშაოს
სუფთად,
ხელოვნურად,
სწრაფად.

ქართული მხატვრობის გამოფანა

ნოემბრის 29-დან

ბანათლების მუშაობა დარბაზში

კალოუბნის ქ. № 2 შესასვლელი ფასი—50—20 კპ.

1-1

ფოტოგრაფია ტორისა

ქ. თელავში ასრულებს

სუფთად და საჩქაროდ.

ყოველგვარ საფოტოგრაფიო სამუშაო

კინო-სურათი
„ქრიშხალის წინა დღეები“

8 ნაწილად.

საქართველოს სოც. უზრ. კომისარიატის გამოცემა

დადგმა კოტე მარჯანიშვილის დადგმა

სურათი მოკლე ხანში იქნება ნაჩვენები ტფილისის
კინო-თეატრებში.

1-1

სოც. უზრ. სახ. კომისარიატის ლატარიის მომ-
წყობი კომისია

ამით აცხადებს, რომ

ლ ა ტ ა რ ი ი ს

გ ა თ ა მ ა შ ე ბ ა

მოხდება

1925 წლის 28 თებერვალს.

